

Міністерство культури України
Одеська національна наукова бібліотека
імені М. Горького

**ОДЕСА СЬОГОДНІ:
ЕКОЛОГІЯ МІСТА**

Випуск п'ятий
Література за 2009-2012 рр.

Упорядник:
К.А. Максимова

Одеса
2014

О 40

ББК 28.081.4я15УДК 504.05(477. 74-21) (016)

Одеса сьогодні : екологія міста : бібліогр. покажч. Вип. 5.

Література за 2009-2012 рр. / Одес. нац. наук. б-ка ім. М. Горького ; упоряд. К.А. Максимова ; наук. ред. М.О. Шалімов ; ред. І.С. Шелестович. – О. : ОННБ ім. М. Горького, 2014. – 88 с.

Науковий редактор

М.О. Шалімов,

д-р с.-г. наук, професор

Редактори:

Є.П. Андрющенко, І.С. Шелестович

© К.А. Максимова. Упорядкування, 2014

© ОННБ ім. М. Горького, 2014

Від укладача

Місто - творіння розуму і рук людини. Сьогодні містам належить вирішальна роль в територіальній організації суспільства. Вони служать дзеркалом своїх країн і районів. Урбанізація і заселеність відіграють важливу роль у житті кожної країни.

Однією з найбільш характерних особливостей розвитку сучасного суспільства є швидкий ріст міст, безупинний темп зростання чисельності їх мешканців, підвищення ролі міст у житті суспільства, перетворення сільської місцевості на міську, а також міграція сільського населення в міста.

На межі століть різко загострилися проблеми, пов'язані зі станом довкілля. Погіршення якості і вичерпання ресурсів, особливо життєзабезпечуючих, таких як вода, не лише негативно відбиваються на стані здоров'я людей, а й є причиною загострення регіональних проблем, міждержавних відносин і навіть конфліктів та війн.

Одеса - важливий адміністративний центр України, одне з найбільших міст країни. Місто особливе, історично воно є промисловим, культурним, курортним і транспортним центром півдня України. Завдяки наявності численних освітніх закладів, театрів, музеїв, бібліотек та інших об'єктів культурного й освітнього профілю, місто відоме в усьому світі не лише як економічний, але і як культурний центр.

В економіці Одеси домінують підприємства, пов'язані з морським бізнесом, але важливу роль у життєдіяльності міста відіграють також продовольчі, переробні підприємства й підприємства легкої промисловості. Одеський муніципалітет підтримує ті галузі промисловості, виробництво яких спрямоване на задоволення різних споживчих потреб. Під його контролем і керуванням перебувають охорона здоров'я, освіта, житлове будівництво, міський транспорт, культура, комунальні послуги, використання й продаж землі та нерухомості.

Одесу не можна вважати територією підвищеного екологічного ризику, але все ж тут діють екологічні фактори, які зумовлюють антропогенне і техногенне навантаження на навколишнє природне середовище. Основними причинами забруднення міста є низький технологічний рівень промислового обладнання та недосконалість екотехніки; старіння основних фондів виробничого та невиробничого призначення; відсутність замкнутих циклів господарської діяльності, що мали б забезпечити рециклінг відходів і вторинних ресурсів;

недовершеність ринкового механізму щодо вирішення екологічних завдань і методів економічного стимулювання розв'язання природоохоронних завдань; недооцінка екологічних проблем, їх соціальних та економічних наслідків.

Здійснення комплексу заходів, спрямованих на поліпшення екологічної ситуації в регіоні, потребує не тільки надійного фінансового підкріплення, а й подальшого удосконалення природоохоронного законодавства України та нормативно-правової бази в галузі охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки.

Одеса - мальовниче зелене місто, в якому багато парків, скверів, бульварів; площа зелених насаджень становить 17%. На жаль, останнім часом вона скорочується під наступом будівництва. Одеса має такі рекреаційні ресурси, як море, узбережжя, лимани, відомі лікувальні грязі. Завдяки чудовим санаторіям, пляжам і комплексам відпочинку Одеса приваблює, особливо в літній період, велику кількість туристів. Туристичний бізнес є цікавим і прибутковим. Але екологічний стан регіону викликає занепокоєння. Через небезпечний санітарний стан морського середовища практично щороку закриваються для купання одеські пляжі. Дунай, Дніпро та Дністер разом узяті виносять за рік у море близько 100 тис. т фосфатів, до 1 млн т нітратів та більше 2 млн т органічних речовин. Через окислення органічних речовин у воді зникає кисень. Вміст небезпечної для здоров'я бактеріальної мікрофлори у морській воді перевищує норми в сотні тисяч разів.

Показчик представлений п'ятьма розділами. Кожному розділу передують короткий вступ. Література в розділах розміщена в хронологічному порядку; у межах року – за алфавітом. Є допоміжні показники – авторів і аббревіатур. Сподіваємося, що це видання буде корисним для широкого кола читачів, небайдужих до екологічного стану нашого міста.

Від наукового редактора

Драматизм екологічних реалій сьогоденного світу, особливо України, свідчить про безперспективність розвитку суспільства без екологічного мислення, свідомості, культури, тому формування сучасної екологічної освіти є не лише пріоритетним державним завданням, а й одним із важливих і складних концептуальних підходів до проблеми розвитку цивілізації та ноосферогенезу.

Прогресивне суспільство XXI ст. орієнтується на ноосферне мислення, новий спосіб життя та спирається на екологічну етику, домінування духовних потреб над матеріальними. Стратегічною метою екологічної освіти є екологічний світогляд, тактичною – формування духовних потреб особистості, яка самовдосконалюється, самореалізується, прагне і сповідує високі морально-етичні принципи. Нинішня освіта мала б сприяти всебічному розумінню єдності світу - дотриманню екологічних законів.

Людська цивілізація, на жаль, безжальна до природи. Чим сильнішим був екологічний тиск, тим інтенсивнішою була відповідна реакція науково-технічних сил. Посіяне інформаційне насіння стало проростати потужними паростками наукових розробок, що дають плоди у вигляді конкретних екологічних товарів і технологій. Потрібно мати дуже міцне природне коріння, щоб не забувати, що природа своїми інформаційними джерелами живить наші душі, формуючи критерії краси, жагу творчості, імпульси оптимізму. Необхідно навчити суспільство любити природу не тільки поетичними рядками, але й статтями економічних балансів, які можуть відродити ту гармонію природного і людського, яка наповнює «вітрила» соціального та економічного розвитку.

М.О. Шалімов,

професор, доктор сільськогосподарських наук

Одеса : екологічний вимір

Людська цивілізація впродовж усієї своєї історії користувалася природою екстенсивно, постійно підвищуючи навантаження на довкілля. Використання природних ресурсів значною мірою позначилося на якості життя людей, проте економічне зростання, зорієнтоване на кількісні показники, зрештою призвело до колосального забруднення навколишнього середовища, а подекуди до незворотних наслідків, змінюючи характеристики Землі. Рівень потреб людства у природних ресурсах значно зріс разом з населенням та промисловим виробництвом. Тривалий час побутувало переконання, що розвиток світової економіки буде стабільним і безперервним, а природні ресурси - невичерпними. Екологічні проблеми розглядалися як проблеми технічного характеру, що розв'язуються тими ж технічними засобами. Технологічний оптимізм породжував ілюзії про безмежні можливості економічного зростання. А в цей час бурхливий технологічний наступ людини на природу, наступ стихійний, без урахування можливих наслідків, став однією з головних причин сучасних екологічних проблем.

На думку експертів, екологічну ситуацію в нашому місті не можна оцінювати як неблагополучну, тим більше, не можна говорити про те, що вона погіршилася за останній час. Фахівці стверджують, що із зменшенням в Одесі активності промислової зони зменшився і ризик забруднення навколишнього середовища.

Загальний стан екологічної безпеки в регіоні залишається складним, що здебільшого зумовлено надмірним техногенним навантаженням на природне середовище, нерівномірною територіальною концентрацією виробництва, його високою енергоємністю. Фахівці, як і мешканці міста, впевнені, що головною причиною екологічних проблем міста є забруднення моря. Опитування, проведене Київським інститутом проблем управління імені Горшеніна показало, що 34,3% респондентів причину екологічних проблем бачать у забрудненні повітря; забруднення ґрунту назвали 11,1% опитаних, а 16,6% причиною екологічних проблем міста вважають усе перераховане.

Головними несприятливими факторами для екології міста фахівці вважають скорочення зелених насаджень і забудову приморських схилів.

1. Белов И. В защиту окружающей природной среды // Одес. вестн. – 2009. – 7 июля. – С. 1.

2. Игорев П. Улучшить состояние окружающей среды // Одес. вестн. – 2009. – 2 июля. – С. 3.

Заходи для поліпшення стану навколишнього природного середовища в Одесі, розробка проектів з організації і благоустрою парків і скверів міста були в центрі уваги учасників чергового засідання комісії з екології і надзвичайних ситуацій Одеської міськради. Йшлося також про реконструкцію станцій біологічного очищення «Северная» і «Южная», виконання заходів, спрямованих на поліпшення стану навколишнього природного середовища в рамках міської програми соціально-економічного розвитку; був затверджений перелік паркових скверів міста з метою розробки проекту їх організації і благоустрою.

3. Глазырин В.Л. Аспекты экологии и регенерации абиотической среды в новом генеральном плане г. Одессы // Вісн. Одес. держ. акад. буд-ва та архіт. – 2009. – Вип. 36. – С. 100-108.

Проектні рішення нового Генерального плану міста дозволяють скласти оптимістичний прогноз щодо майбутнього стану повітряного, водного та ґрунтового середовищ нашого міста. У новому документі заплановано цілий ряд заходів з регенерації абіотичного середовища та відновлення природних ресурсів. У разі їх невиконання на одеситів чекає екологічна криза. Викликає занепокоєння і ситуація, що склалася в районах Пересипу і Шкодової гори, та можливість виникнення надзвичайних ситуацій через те, що розташований тут нафтогазовий комплекс нарощує виробництво. До зони ризику потрапляють не лише ТЕЦ і об'єкти «Нафтогазу», але й центральна частина міста.

4. Голяева И. Семь входов в один парк... // Одес. изв. – 2009. – 22 сент. – С. 4.

Для мешканців Південно-західного масиву парк імені Горького став тим, чим і має бути парк, – зеленим оазисом посеред міських джунглів. Нині він справляє прикре враження: недоглянутий, обділений увагою спеціалістів з ландшафтного дизайну... Міська рада прийняла рішення зберегти парк у комунальній власності, але віддати його з метою благоустрою в оренду (на 25 років). Орендар має зберегти цільове призначення об'єкта як парку культури і відпочинку. Парк, з метою безпеки, має бути огорожений, але доступ на його територію має бути вільним.

5. Игорев П. Игорь Дербоглав: «Экологическое воспитание должно начинаться в школе» // Одес. вестн. – 2009. – 6 июня. – С. 6.

На цьому тижні відзначався Всесвітній день охорони навколишнього середовища. Це не лише святкування, конференції і семінари, звіти і нагородження та ін., але й можливість проаналізувати все те, що вже було зроблено, торкнутися практичних аспектів реалізації проектів, що прямо стосуються охорони навколишнього середовища. Про найбільші екологічні проблеми міста розповів начальник управління екологічної безпеки Одеської міської ради – Ігор Дербоглав. Він наголосив, що формування екокультури дитини має починатися в школі, та запропонував створити в кожній школі екологічний клас, а для проведення уроків запрошувати спеціалістів управління та представників громадських екологічних організацій.

6. Комаров Е. Экологическая акция в парке Победы // Одес. вестн. – 2009. – 29 окт. – С. 2.

У рамках проекту «Живи екологічно!» благодійний фонд «Україно! Я за тебе!» і мережа магазинів «Інтертоп» за підтримки Всесвітнього фонду дикої природи (WWF) провели екологічну акцію «Я за чисте життя!». Захід пройшов за сприяння управління внутрішньої політики Одеської міськради. У ході акції активісти, працівники «Міськзелентресту» і всі небайдужі до долі нашого міста висадили цілу алею дерев у парку Перемоги, біля пам'ятника героям-афганцям. Всього було висаджено 220 саджанців берез, софор і різних кущів.

7. Комаров Е. Экология Одессы: мнение горожан // Одес. вестн. – 2009. – 8 окт. – С. 4.

У конференц-залі філіалу Київського інституту проблем управління імені Горшеніна відбулася прес-конференція, присвячена результатам бліц-опитування на тему «Екологія Одеси: думка одеситів». У прес-конференції взяли участь перший заступник начальника управління екологічної безпеки Одеської міської ради В. Дацюк, ректор ОДЕКУ С. Степаненко, депутат Одеської міської ради і журналіст М. Багрій-Шахматова.

8. Комисаренко С. Не останется ли экология за чертой бедности? // Одес. изв. – 2009. – 29 янв. – С. 9.

На черговому засіданні депутатської комісії з екології і надзвичайних ситуацій Одеської міськради розглядалися плани роботи на 2009 рік, проблеми

посадки зелених насаджень, а також реальні шляхи боротьби із звалищами побутового сміття. З доповідями виступили: заступник начальника міського управління екологічної безпеки В. Дацюк, директор департаменту фінансів С. Бедрега, начальник державної екологічної інспекції в Одеській області Ю. Третяк, директор КП «Міськзелентрест» А. Бобикін – всі вони доповіли про результати і перспективи роботи своїх установ. Депутат В. Крук зазначив, що вперше природоохоронні і екологічні заходи були об'єднані в одну спільну програму. С. Бедрега звернула увагу на особливості формування бюджету в цьому році. Ю. Третяк розповів про результати рейду з виявлення несанкціонованих звалищ побутових відходів. А. Бобикін наголосив, що для «Міськзелентресту» цей рік буде дуже складним, адже на потреби підприємства виділено лише 14 млн грн, яких вистачить хіба що на підрізання і видалення аварійних дерев і створення клумб.

9. Куклин И. Экологический аудит определит безопасность производства // Одес. вестн. – 2009. – 23 мая. – С. 7.

Про реорганізацію шкідливих для здоров'я людини промислових підприємств і можливості їх перенесення за межі Одеси говорили багато. Сьогодні вже ні для кого не секрет: екологічна складова – пріоритетний вектор розвитку мегаполісу. Перш ніж щось реорганізувати, потрібно мати документальні підстави необхідності такого процесу, а для цього потрібно провести екологічний аудит. Міськрада вже зробила перший крок на цьому шляху: юридичному департаменту доручили підготувати проект рішення про проведення обов'язкових незалежних аудитів на потенційно небезпечних для людини і навколишнього середовища підприємства, що знаходяться у межах міста. Передбачається, що замовником незалежного аудиту буде міськрада, а платником – об'єкт аудиту.

10. Маршина С. Экологическая составляющая нашей жизни // Одес. изв. – 2009. – 13 июня. – С. 4.

Начальник управління екологічної безпеки Одеської міськради І. Дербоглав на брифінгу поінформував журналістів про виконання заходів за Програмою соціально-економічного розвитку Одеси на 2009 рік: розроблено робочий проект реконструкції і придбання необхідного обладнання для очисних споруд міської клінічної інфекційної лікарні (витрачено 2 млн 50 тис. грн), виконані роботи по створенню сквера ім. К. Паустовського (100 тис. грн), берегоукріплювальні роботи (1 млн 125 тис. грн), ліквідовано компенсаційний став на промивально-пропарювальній станції «Одеса-сортувальна» (600 тис.

грн). Поки що не розглядається питання про перенесення в інше місце зоопарку. Витрати на його утримання цього року склали 2 млн 262 тис. грн

11. Милосердна О. Рятуймо Землю! Доки є що рятувати... // Чорномор. новини. – 2009. – 7 берез. – С. 8.

28 березня Одеса долучиться до акції «Година Землі». Цього дня о 20.30 підсвічування Оперного театру, будівлі міськради, а також освітлення Приморського бульвару, Думської площі та центральних вулиць міста буде вимкнене. У цей же час зануряться в темряву й найвідоміші пам'ятки по всьому світу: Ейфелева вежа в Парижі, статуя Мерліона в Сингапурі, статуя Христа-Спасителя в Ріо-де-Жанейро, Столова гора в Кейптауні, Дім Опери у Сіднеї, Вежа CN в Торонто... Люди по всій Земній кулі вимкнуть світло та об'єднуються заради того, щоб віддати свої голоси за майбутнє нашої планети.

12. Москвин И. Кто вредит экологии Одессы? // Одес. вестн. – 2009. – 16 мая. – С. 10.

Екологічні контролюючі служби Одеської області перевірили дотримання Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» суб'єктами господарської діяльності. Зафіксовано порушення, пов'язані з викидами в атмосферу забруднюючих речовин, недотриманням встановлених вимог при проведенні заходів з озеленення та при зберіганні відходів. Щодо порушників було вжито заходів адекватного реагування.

13. Нестерова И. Жить в чистом городе // Одес. вестн. – 2009. – 17 нояб. – С. 1.

14. Николаева Н. Город будет чище // Одес. вестн. – 2009. – 7 апр. – С. 2.

15. Петров И. Праздник труда // Одес. вестн. – 2009. – 14 апр. – С. 2.

16. Уткина Н. Город станет чище // Одес. вестн. – 2009. – 24 нояб. – С. 3.

В Одесі пройшов суботник для благоустрою міста. На території 13-ї станції Великого Фонтану працювало понад 100 людей. У суботниках брали участь працівники Київської районної адміністрації, управління соціального захисту, управління Пенсійного фонду України у Київському районі Одеси, санітарно-епідеміологічної служби, студенти екологічного університету та ін.

17. Стежко И. Жизненно важные проекты для города // Одес. вестн. – 2009. – 20 июня. – С. 8.

Для забезпечення екологічної безпеки Одеси на кошти міського фонду охорони навколишнього природного середовища, до кінця 2009 року буде завершено ліквідацію компенсаційного става колишньої промивально-пропарювальної станції «Одеса-Сортувальна» і реконструйовано очисні споруди міської клінічної інфекційної лікарні. Детальніше з реалізацією і фінансуванням цих проектів ознайомив начальник управління екологічної безпеки міськради І. Дербоглав.

18. Стежко И. Необходимо проведение экологического аудита // Одес. вестн. – 2009. – 6 авг. – С. 5.

19. Стежко И. Олег Вахрушев: «Исследования без оборудования – все равно что операционная без освещения» // Одес. вестн. – 2009. – 15 авг. – С. 6.

На засіданні постійної депутатської комісії з екології та надзвичайних ситуацій міськради обговорювалася поява різкого неприємного запаху в місті (28 липня 2009 року). Оскільки це був далеко не перший випадок, на засіданні розглядалися різні версії цього явища. Для проведення наукових досліджень потрібно знайти 7 тис. грн. А закупівля хроматографа для визначення перевищення концентрацій ГДК забруднюючих речовин за всіма інгредієнтами обійдеться у 450 тис. грн. Але це саме та ситуація, коли гроші треба знайти – такого висновку дійшли всі учасники засідання.

20. Сушинский Б. Чтобы помнили : инспекция не дремлет! // Одес. изв. – 2009. – 5 февр. – С. 6.

«Підсумки роботи Державної екологічної інспекції в Одеській області в 2008 році» – такою була тема прес-конференції, яку провів заступник начальника Державної екологічної інспекції в Одеській області О. Вахрушев. Протягом року інспекцією було перевірено 678 об'єктів, 534 з яких перевіряли комплексно. Всього інспектори здійснили 129 135 ресурсних перевірок дотримання вимог природного законодавства, в тому числі було перевірено 126 тис. транспортних засобів. За наслідками перевірок було складено 3637 протоколів, до адміністративної відповідальності притягнуто 3654 людини, а 42 матеріали передано в органи прокуратури, на їх основі вже розпочато 5 кримінальних проваджень. З фактом виявлених порушень було зупинено виробничу діяльність 130 суб'єктів; через відсутність документів затримано 27 транспортних засобів (1518 т вантажу).

21. Сушинский Б. Верить в мудрость природы // Одес. изв. – 2009. – 11 апр. – С. 8.

Відповідно до Указу Президента України, кожної третьої суботи квітня в Україні відзначають День навколишнього середовища. У 2009 році третя субота припадає на 11 квітня. Всі організаційні заходи цього дня будуть спрямовані на озеленення населених пунктів, прибирання парків, скверів, прибережних ділянок, водойм та інших місць відпочинку, а також на популяризацію екологічних знань, раціонального використання природних ресурсів і шанобливого ставлення до природи.

22. Петров И. Экологическая ситуация под контролем // Одес. вестн. – 2009.– 29 янв. – С. 7.

Минулого року, у зв'язку з перевищенням гранично допустимих концентрацій шкідливих речовин в атмосфері, контролюючі служби міста та області вжили заходів адекватного реагування. Зокрема, на потенційно небезпечних промислових підприємствах було посилено екологічний контроль. На сьогодні стан атмосферного повітря над Одесою відповідає нормам. Докладніше про це розповів начальник управління екологічної безпеки Одеської міськради Ігор Дербоглав.

23. Петров И. Главная цель – здоровье одесситов // Одес. вестн. – 2009. – 14 марта. – С. 1.

Відкрите засідання комісії з екології та надзвичайних ситуацій міськради розглянуло концепцію і стратегічний план сталого розвитку Одеси. На думку більшості присутніх, проект цього документа – результат консолідованих зусиль громадськості, влади і бізнесу, спрямованих на процвітання нашого міста у найближче десятиліття і в більш віддалені терміни. Депутат В. Крук наголосив, що сталий розвиток – це створення кращих умов не тільки для теперішніх, але й для майбутніх поколінь, отже, потрібно мислити на перспективу. Голова робочої групи розробки стратегічного плану сталого розвитку М. Фрейдлін акцентував увагу на тому, що сталий розвиток – це збереження кращих умов не лише для нинішніх, але й для майбутніх поколінь. Це визначає контекст досліджень і проектів, а по суті – екологічне і соціальне благополуччя, які можуть і повинні служити критерієм будь-яких ділових проектів.

24. Попов Н. Станет ли «Зеленая мечта» реальностью? // Одес. изв. – 2009. – 21 мая. – С. 11.

Працівники, вихованці і випускники Одеського обласного гуманітарного центру позашкільної освіти і виховання створили молодіжну громадську організацію «Зелена мрія», головою якої було обрано методиста центру С.В. Шпака. Одним із пріоритетних напрямів роботи організації є діяльність, пов'язана з охороною природи рідного краю. Крім того, кожен учасник організації знайде собі справу, в якій зможе проявити себе і свої здібності. В організації працюють такі напрями: природничо-дослідницький, медичний, туристичний, спортивний.

25. Ребров П. Природоохранные мероприятия : старт с начала года // Одес. вестн. – 2009.– 24 янв. – С. 1.

Чергове розширене засідання постійної депутатської комісії Одеської міськради з екології і надзвичайних ситуацій було присвячене реалізації заходів з охорони природи, розглядалася також проблема несанкціонованих сміттєзвалищ на території міста. На засіданні було розглянуто заходи щодо порушників: штрафи, позбавлення ліцензії.

26. Стежко И. Меры приняты, нарушители оштрафованы // Одес. вестн. – 2009. – 12 февр. – С. 7.

Лише в Одеській області, за підсумками 2008 року, загальна сума збитків внаслідок порушення вимог природоохоронного законодавства склала майже 20 млн грн. Про найбільш резонансні з них розповів Ю. Третяк, начальник Державної екологічної інспекції в Одеській області.

27. Стежко И. Подписан меморандум // Одес. вестн. – 2009. – 19 марта. – С. 7.

Одеса схвалює лише такі проекти економічного розвитку, які враховують особливості реальної екологічної ситуації і не будуть негативно впливати на стан здоров'я її мешканців. Це є основною концептуальною особливістю проекту стратегічного плану сталого розвитку міста, складеного представниками муніципалітету, вченими і громадськими діячами. Шляхи його реалізації обговорювалися на відкритому засіданні постійної депутатської комісії міської ради з екології та надзвичайних ситуацій за участі представників інвестиційної

ради при міському голові, управлінні екологічної безпеки міста і області, громадських організацій, вчених і екологів.

28. Тюрємин П.Н. Подтопление территории города Одессы (современное состояние) // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. / за заг. ред. В.М. Небрат. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 134-137.

На території міста ґрунтові води формуються не стільки під впливом природних умов, скільки внаслідок господарської діяльності людини. У різних районах міста вони знаходяться на різній глибині, відносяться до порід різного літологічного складу і сформовані в різних геоморфологічних, геологічних, гідрогеологічних та інших природних умовах. У дослідженні розглядаються п'ять видів ґрунтових вод, які мають пряме або непряме відношення до підтоплення міста, дається їх детальна характеристика і роль у процесі підтоплення.

29. Шалимов Н.А. Экологические проблемы некоторых «депрессивных» районов Одессы / Н.А. Шалимов, Г.Н. Девярых // Екологічні проблеми Чорного моря : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф.– О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 241-244.

В останні роки одеситів накрила хвиля тривожної інформації про стан морської та питної води, атмосферного повітря, ґрунтів, продуктів харчування. Частіше за все така інформація надходить від міських служб, які покликані забезпечувати право громадян на проживання у безпечному середовищі. Специфічні особливості деяких районів Одеси обумовлені тим, що вони знаходяться поблизу так званої історичної помилки, яку було допущено при забудові промисловими і житловими об'єктами районів Пересипу та Лузанівки (замість розвитку парків і збереження зон рекреації). Для отримання об'єктивної інформації необхідно проведення комплексних робіт для оцінки екологічних ризиків. В Одесі наразі немає даних про наявність лабораторій, оснащення і професійний склад яких гарантували б виконання складних екологічних експертиз і на базі їх результатів – планування природоохоронних заходів.

30. Філіппова О. Гарно працюється гуртом // Чорномор. новини – 2009. – 9 квіт. – С. 8.

31. Якименко І. Знайдімо час для рідного міста // Чорномор. новини – 2009. – 9 квіт. – С. 8.

Здавна в українців існував гарний звичай: якщо потрібно було терміново збудувати хату, церкву, школу, вимостити дорогу або вирішити якісь інші громадські питання – збиралися всім селом на толоку. Наприкінці березня Президент України підписав указ щодо проведення весняних толок.

Владним структурам належить подбати про озеленення та благоустрій населених пунктів, зокрема привести у належний естетичний та санітарний стан прибудинкові території, дитячі та спортивні майданчики, парки, сквери, зелені зони, висадити саджанці. До весняних толок залучається громадськість, насамперед учнівська і студентська молодь. 4 квітня в суботній толоці в Одесі взяло участь понад 1000 осіб.

32. Якименко І. Екологічну катастрофу наближаємо самі // Чорномор. новини – 2009. – 7 трав. – С. 8.

За перший квартал 2009 року загальна сума збитків через порушення вимог природоохоронного законодавства склала понад 30 млн грн. Порівняно з показниками за весь минулий рік, ця цифра зросла майже на 10,5 млн. Про цю проблему йшлося на прес-конференції заступника начальника Державної екологічної інспекції в Одеській області О. Вахрушева.

33. Дербоглав І.А. Охрана окружающей среды г. Одессы // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2010. – С. 3-8.

34. Псахис Б.И. Чистая питьевая вода детям Одессы // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2010. – С. 289-291.

35. Дербоглав І.А. Охрана окружающей среды г. Одессы // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2011. – С. 4-6.

Реалізація заходів, спрямованих на поліпшення стану довкілля Одеси, здійснюється відповідно до місцевих екологічних програм, затверджених міською радою і Програмою соціально-економічного розвитку міста. Розроблено проект програми «Чиста питна вода дітям Одеси на 2011-2014 роки» та «Програму контролю за дотриманням природоохоронного законодавства, благоустрою, чистоти міста». Місцева влада реально оцінює стан навколишнього середовища Одеси і робить кроки щодо його поліпшення. Дуже важливо, що екологічні проблеми не замовчуються, а висвітлюються у пресі та ЗМІ.

36. Онопрієнко Л. Про Одесу треба знати, про Одесу треба дбати // Чорномор. новини. – 2010. – 27 лют. – С. 1.

Відбулося чергове засідання виконавчого комітету Одеської міськради. У ході засідання депутати прийняли рішення виділити понад 650 тисяч грн на програму зайнятості населення на 2010-2011 роки. На засіданні йшлося також про гостру проблему утилізації відходів. Виконком дав згоду на створення конкурсної комісії з відбору інвестора будівництва сміттєпереробного заводу. Чи не найактуальніша тема для одеситів – стан доріг. Над відновленням дорожнього покриття, яке сильно постраждало холодної зими, працюють 18 ремонтних бригад.

37. Дукова Д. О Куяльницьком лимане, индустриальных парках и золоте // Веч. Одесса. – 2011. – 1 нояб. – С. 2.

28 жовтня на сесії облради був затверджений договір між КМУ і облрадою про регіональний розвиток Одеської області у 2012-2014 рр. У договорі прописані дії і фінансування ряду важливих для регіону об'єктів за трьома пріоритетними напрямками: шляхи, екологічна інфраструктура і соціальна сфера. Розвиток ресурсно-екологічної інфраструктури представлено у договорі такими заходами, як будівництво системи відведення стічних вод від СБО «Северная» на об'єкті «глибоководний випуск», винесення на натуру меж територій природно-заповідного фонду загальнодержавного значення, збільшення площі цього фонду і створення національного парку «Куяльницький», здійснення природоохоронних заходів у національному парку «Тузлівські лимани». Для виконання цих заходів передбачена сума 3 млн 582 тис. 500 грн з Держбюджету.

38. Калинина Н.В. Методологические основы формирования комплексных природоохранных программ // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 12. – С. 64-68.

У статті розглядаються методологічні питання формування комплексних природоохоронних програм в умовах глобалізаційних процесів в економіці. Розглянуто формування та реалізацію комплексу природоохоронних програм Одеси та області. Економічна система складна за своєю структурою і динамічно рухлива. На сьогоднішній день економічні системи перебувають на порозі нового рівня свого розвитку. Основною рисою процесів глобалізації в Україні є формування єдиного загальнодержавного економічного простору, в якому не буде вузькогалузевої специфіки в окремих його частинах з комплексно використовуваними природними і енергетичними ресурсами, кінцевою продукцією і послугами.

39. О «зеленой» стратегии региона – на международном форуме // Веч. Одесса. – 2011. – 4 окт. – С. 1.

«Зелена економіка. Зелені технології. Зелені інвестиції» – назва міжнародного екологічного форуму, який відбувся 6-7 квітня в Одесі. Форум проходив під егідою Програми ООН з навколишнього середовища і під патронатом облдержадміністрації, обласної ради і Міністерства екології і природних ресурсів України. Науково-методичне забезпечення форуму здійснювали ІПРЕЕД НАН України і держуправління охорони навколишнього природного середовища в Одеській області. Інформаційним партнером виступила газета «Вечерняя Одесса». Організація форуму – ініціатива Одеського регіону, яку підтримала ООН. За результатами форуму буде сформовано план спільних дій влади, науки і бізнесу для досягнення цілей «зеленої економіки» на регіональному рівні.

40. Поручено разработать проект ликвидации буферного пруда бывшей промывочно-пропарочной станции // Веч. Одесса. – 2011. – 5 нояб. – С. 1.

Видано розпорядження міського голови про розробку проекту ліквідації буферного става колишньої промивально-пропарувальної станції «Одеса - Сортувальна» Одеської залізниці, який є джерелом забруднення ґрунтів і підземних вод. Управлінню екології і рекреаційних зон Одеської міськради доручено підписати договір на виконання робіт з розробки проекту.

41. Сергієнко Л.К. Одеська область в контексті європейської інтеграції // Наук. вісн. Одес. держ. екон. ун-ту. – 2011. – Вип. 23 (148). – С. 173-192.

Державна регіональна економічна політика – це цілеспрямована діяльність держави з управління соціальним, економічним, екологічним розвитком регіонів. У статті досліджено сутність та основні принципи сучасної регіональної політики країн ЄС, обґрунтовано необхідність вступу України до Європейського Союзу, розглянуто можливості Одеського регіону в контексті європейської інтеграції. Наразі Одеська область є єдиним регіоном України, який бере активну участь у роботі 6 міжнародних європейських організацій – Асамблеї європейських регіонів, Асоціації європейських прикордонних регіонів, Конференції приморських регіонів Європи, єврорегіону «Нижній Дунай», Робочої співдружності придунайських країн, Асамблеї європейських виноробних регіонів. Головною метою наразі є формування позитивного іміджу області та розвиток існуючих взаємовигідних, політичних та культурних зв'язків Одеського регіону з регіонами країн світу та міжнародними організаціями.

42. Улибіна В.О. Муніципальне регулювання екологічної безпеки // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 12. – С. 32-39.

Аналіз сучасного стану міського господарства, його складових, які функціонують в нестабільному економічному середовищі, показує, що однією з умов виживання міст є адаптація до об'єктивних змін зовнішніх економічних умов.

У статті обґрунтовується необхідність змін пріоритетів діяльності муніципальних органів управління з урахуванням актуалізації екологічних складових. Показано роль у цьому процесі міського електротранспорту. Запропоновано методи муніципального регулювання, які дозволять упорядкувати взаємини замовника транспортних послуг і виконавця шляхом застосування розрахункових тарифів і нетрадиційного фінансування. Це сприятиме створенню економічних умов для розвитку екологічно безпечного виду міського транспорту, яким є електротранспорт.

Стан геологічного середовища

Одесу було побудовано на відносно рівному плато. Ближче до берегової частини будувалися в основному дачні будинки полегшеного типу. Однак з часом, під впливом інтенсивної техногенної діяльності, активізувалися небезпечні геологічні процеси – абразія (розмив берегів), зсуви, підтоплення. На сьогоднішній день зареєстровано понад 5 тис. зсувів, найбільших втрат зазнали рекреаційні берегові території. Протизсувні та берегозахисні заходи характеризуються низькою ефективністю, мають локальний характер і не спрямовані на ліквідацію основних техногенних факторів у регіональному масштабі.

У геоструктурному відношенні Одеса перебуває у межах північного схилу причорноморської западини. Прибережне плато, де розташоване місто, поступово знижується у південно-східному напрямку у бік Чорного моря. Плато перерізане невеликими балками (Водна, Крива, Аркадіївська, Фонтанська, Велика Фонтанська, Чорноморська та інші). До моря місто прилягає своєю східною і південно-східною стороною зі ступінчастими уступами або піщаними пересипами.

Одеса перебуває в зоні сучасної сейсмічної активності. Епіцентри підземних поштовхів знаходяться на стику Східних і Південних Карпат, у горах Вранча (Румунія) на глибині 100-150 км. У районі гір їх сила досягає 8-10 балів. Сейсмічні хвилі поширюються на територію Одеського регіону, їх сила зменшується у східному напрямку. Землетруси в Одесі бувають, але досить рідко.

У 1963 р. на ділянці від Ланжерона до Аркадії почалося будівництво першої черги берегоукріплювальних споруд : було проведено терасування схилів та їх озеленення, дренаж , побудовано берегозахисні споруди, намито пляжі. Друга черга (мис В. Фонтан) будувалася з 1968 по 1986 рр. і включала терасування схилів з висадкою кущів і дерев, які з часом переросли у паркові рекреаційні зони. Ці споруди були розраховані на 25 років , а минуло вже 45 і протизсувні споруди потребують ремонту та реконструкції.

В Одесі спостерігаються просідання земної поверхні та провали, що пов'язано з рухливістю порід над підземними пустотами — катакомбами. Ці пустоти, що виникли при розробці вапняку-черепашнику, мають протяжність понад 1500 км та глибину залягання від 4 до 45 м. Внаслідок цього відбуваються деформації фундаментів будівель та споруд, порушення дорожнього покриття та комунікацій.

Ситуація потребує невідкладних заходів: переходу до спорудження переривчастих хвилеломів, збереження схилів як рекреаційних зон, контролювання будівництва в прибережній зоні.

43. Чернецкая Н. Склоны «ползут». В Черноморке эвакуируют людей // Одес. жизнь. – 2010. – 19 мая. – С. 1.

В субботу 15 травня стався обвал ділянки землі довжиною 200 м і глибиною 4 м. Зсув збільшується – під загрозою опинилися мешканці приватних одно- й двоповерхових будинків. Тріщина в ґрунті з'явилася ще минулого місяця. Але жодних протизсувних заходів вжито не було. Наразі місцевих мешканців евакуюють з небезпечного району.

44. Штенгелов Б.С. Связь между режимом и интенсивностью деформаций зданий на территории Одессы / Б.С. Штенгелов, Е.Э. Чуйко // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія : Геогр. та геол. науки. – 2010. – Т. 15, вип. 5. – С. 97-104.

У статті наведено багаторічні середні дані про сезонні коливання рівнів підземних вод у четвертинних, понтичних і верхньосарматських відкладах на території міста. Наведено історію забору даних про тріщини спостережних маяків, встановлених в одеських будівлях. Підраховано розподіл по місяцях дат встановлення маяків за всі роки спостережень. Вказано, що сезонна циклічність дат встановлення маяків відповідає характеру сезонних коливань рівнів підземних вод. Робиться висновок, що цей зв'язок пояснюється змінами гідростатичного тиску на стінки вертикальних і субвертикальних тріщин у водонасичених гірських породах. Ці зміни впливають на характер та інтенсивність сучасних горизонтальних рухів на ділянці земної кори, де розташована Одеса.

45. Шуйський Ю.Д. Развитие берегозащитных сооружений на берегу Черного моря в пределах Одессы // Причерномор. екол. бюл. – 2010. – № 4(38).– С. 56-80.

Берег Чорного моря, в межах міської території Одеси, завжди був активним абразійно-зсувним у природному стані. У 1959-1978 рр. були побудовані споруди, які мали перешкоджати негативним абразійним процесам. Ефективність цих споруд було досліджено НДІ Чорного моря. Виявлено закономірності розвитку штучних піщаних пляжів як елементу берегозахисного комплексу. Метою роботи було саме дослідження ефективності берегозахисних споруд.

46. Степанов В. Берег тревог и надежд // Одес. вестн. – 2012. – 6 дек. – С. 4.

Спеціалісти управління інженерного захисту території міста і розвитку узбережжя Одеської міськради розробили проект капітального ремонту штолен і галерей, що входять до системи дренажних споруд прибережної зони м. Одеси. Довгий термін їх експлуатації, інтенсивна забудова узбережжя, відсутність бюджетного фінансування ремонтно-відновлювальних робіт призвели до аварійного стану цієї підземної частини берегозахисного комплексу. Ціна питання – 150 млн грн, яких наразі немає.

47. Супранович Н. Угроза берегового оползня // Одес. вестн. – 2012. – 19 янв. – С. 4.

Маючи під ногами тверду землю, важко собі уявити, що через деякий час тут хлюпотітимуть хвилі. Між тим, море щороку підступає все ближче, зменшуючи і без того дефіцитну міську територію. На одній з найближчих проблемних ділянок узбережжя, біля вулиці Чорноморської, вона щороку зменшується на 5-6 тис м².

48. Черкез Є.А. Ротаційна динаміка і рівень четвертинного водоносного горизонту на території Одеси / Є.А. Черкез, В.І. Шмуратко // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія : геогр. та геол. науки. – 2012. – Том 17, вип. 2 (15). – С. 122-139.

Сучасна стратегія балансових розрахунків ґрунтових вод потребує суттєвого коригування. Головний її недолік полягає в тому, що вона не враховує ролі геодинамічного фактора. Головний висновок дослідження, проведеного співробітниками кафедри інженерної гідрогеології ОНУ ім. І.І. Мечникова, полягає в тому, що спостережувані закономірності внутрішньо- і міжрічної динаміки рівня ґрунтових вод Одеси управляються, головним чином, динамікою напружено-деформованого стану структурно-тектонічних дрен на території міста.

49. Чуйко О.Е. Загальні закономірності формування і розвитку сучасних деформаційних процесів схилів Одеського узбережжя і лиману М. Аджалик // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія : геогр. та геол. науки. – 2012. – Т. 17, вип. 2 (15). – С. 141-148.

Аналіз інструментальних спостережень за деформаціями порід схилів Одеського узбережжя і узбережжя Малого Аджаликського лиману (території порту Южний) виявив загальні регіональні закономірності формування і розвитку

зсувних деформаційних процесів. Основними факторами формування зсувних процесів є: структурно-геологічні особливості масивів порід; абразія, яка призводить до постійного збільшення крутизни схилів і, як наслідок, до перерозподілу напруження у масиві порід; підземні води, що впливають на напружений стан масивів порід та їх фізико-механічні властивості; будівельна діяльність.

Забруднення ґрунтів. Проблема відходів

Однією з важливих екологічних проблем будь-якого міста є утилізація твердих побутових відходів. У середньому на одного мешканця міста накопичується близько 200 кг сміття на рік. Ця проблема в інших країнах вирішується по-різному. У розвинених країнах вже немає сміттєзбірників для харчових відходів, не приймається бите скло, відбувається досить сильне дроблення сміття з метою максимально більшої його утилізації та вторинного використання, окремо збираються пластикові вироби та інша продукція з вуглеводневої сировини. Існують пункти прийому старих меблів, автомобілів, побутової апаратури і техніки, одягу.

Відсутність роздільного збирання відходів робить у багатьох випадках тверді побутові відходи рівнозначними з промисловими за характером та наслідками впливу на довкілля та здоров'я населення. Морфологічний склад побутових відходів з кожним роком ускладнюється, включаючи в себе все більшу кількість екологічно небезпечних компонентів та речовин. Проблема екологічної небезпеки твердих побутових відходів торкається всіх стадій поводження з ними, починаючи зі збирання і транспортування та закінчуючи підготовкою до використання утильних компонентів, знищенням або похованням фракцій, які не використовуються. Однією з побічних, але дуже актуальних проблем полігонів побутових відходів є попадання і накопичення токсичних відходів за рахунок порушення підприємствами правил поводження з ними. Серед небезпечних відходів, що утворилися протягом року, значна кількість відходів свинцю, міді, нафтопродуктів та нафтошламів, відпрацьованих формувальних сумішей, осадків з відстійників після реагентного або коагуляційного очищення, важких металів, відпрацьованих каталізаторів тощо.

В Одесі розроблено Концепцію міської програми поводження з відходами, сформульовані завдання, вирішення яких забезпечить створення в Одесі екологічнобезпечної, ресурсозберігаючої системи поводження з усіма видами відходів. Йдеться про те, щоб запобігти або звести до мінімуму утворення відходів на підприємствах міста, технічно й економічно доцільно використовувати відходи виробництва та споживання на міських підприємствах. А крім того удосконалити систему поводження з побутовими відходами, екологічно убезпечити поховання відходів, які не можуть бути перероблені іншим шляхом і як наслідок, знизити або не допустити негативного впливу відходів та місць їх розміщення на навколишнє природне середовище в межах міста.

Пріоритетним напрямом у сфері поводження з побутовими відходами є співпраця з європейськими організаціями, що пропонують перелік спеціалізованих послуг, які є актуальними для міста Одеси та області.

50. Максимов В. Прощай, свалка! // Одес. изв. – 2009.– 19 марта. – С. 10.

Тривогу у мешканців нашого міста викликають несанкціоновані сміттєзвалища. Тим більше, якщо вони з'являються не десь на покинутих околицях, а в самому центрі міста. В Одесі слід запровадити жорсткі санкції до тих, хто забруднює наше місто. У ряді міст України з тих, хто лишає сміття у забороненому для цього місці, стягуються чималі штрафи.

51. Фролова Н.Н. Сравнительный анализ результатов исследований влияния свинцового загрязнения почвы на интеллектуальное развитие детей дошкольного и младшего школьного возрастов в г. Одессе // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2009. – Вип. 8. – С. 21-33.

Проблема токсичної дії на дітей екологічно обґрунтованих концентрацій свинцю останнім часом привертає все більшу увагу спеціалістів і громадськості у всьому світі. Навіть незначні концентрації свинцю у продуктах харчування і питній воді, а особливо у домашньому пилю, можуть, у зв'язку з особливостями дитячого організму, створювати нейротоксичний вплив, основним наслідком якого буде когнітивний дефіцит, що проявляється в затримці психічного та мовного розвитку.

Автор статті порівняв результати двох незалежних досліджень, які вивчали вплив забруднення ґрунтів на інтелектуальний розвиток дітей м. Одеси. Висновки засвідчують роль забруднення ґрунтового покриву свинцем у зниженні показників розумового розвитку дітей, які довгий час перебували на забруднених територіях. Виявлено, що залежність рівня інтелектуального розвитку від забруднення ґрунту свинцем спостерігається у дітей дошкільного віку, у той час як на розвиток дітей шкільного віку більший вплив мають соціальні фактори.

52. Антонова Е. Что делать с одесскими свалками? // Слово. – 2010. – 24 апр. – С. 5.

53. Жукова В. Экологической катастрофы удалось избежать // Свободная Одесса. – 2010. – 9 февр. – С. 1.

54. Казатинский А. «Генерал» Дальницких карьеров // Свободная Одесса. – 2010. – 22 янв. – С. 1.

55. Казатинский А. Что делать с мусорщиком, если город превращается в помойку? // Свободная Одесса. – 2010. – 23 марта. – С. 3.

56. Ушаковский В. Свалка ТБО «Дальницкие карьеры» была передана ООО «Союз» незаконно! // Свободная Одесса. – 2010. – 22 янв. – С. 3.

Вивезення та переробка твердих побутових відходів є однією з головних проблем Одеси, як і будь-якого іншого великого міста-мільйонника. Але в Одесі, завдяки місцевій опозиції, ця проблема стала предметом політичної боротьби і шантажу міської влади. В Одесі вивезенням сміття займалися три різні фірми, і нині одна з них майже повністю монополізувала цей процес, взявши на себе 80 % всього обсягу роботи, і безконтрольно використовує міське звалище «Дальницькі кар'єри». Земля, на якій розміщується звалище, за рішенням Кабінету Міністрів України, належить місту.

57. Приозерский Б. Мусорная война: что она принесет одесситам? // Одес. жизнь. – 2010. – 6 янв. – С. 1.

58. Слободенюк Е. Мусорный скандал // Слово. – 2010. – 9 янв. – С. 2.

Минуло вже кілька днів, відколи з вулиць міста зникли блакитні контейнери для сміття. Закінчився контракт міста з компанією ООО «Союз», що опікувалася вивозом сміття. Цей контракт мерія не має наміру продовжувати. Як наслідок – величезні гори відходів накопичилися на одеських тротуарах. Мешканців нашого міста не хвилює, що є причиною такої ситуації: політика чи фінансові проблеми, але вони не хочуть жити посеред куп сміття.

59. Стасіна Я. У кільці «мертвих» територій, або 3 непотребу мати зиск // Чорномор. новини. – 2010. – 22 квіт. – С. 2.

Одеса традиційно має доволі клопоту зі сміттям. Чого тільки не пропонували : спалювати непотріб, сортувати й переробляти його... На прес-конференції директора департаменту стратегічних інфраструктурних проектів Одеської міськради Г. Нечаєвського йшлося про новий проект. Проблеми одеських звалищ потрібно вирішувати комплексно. Йдеться не лише про рекультивацію сміттеполігонів. Біогази, які утворюються при гнитті непотребу, можна й треба збирати і використовувати для вироблення тепла та електроенергії. Було запропоновано видобувати біогаз зі старого міського звалища з подальшим використанням цього газу для енергетичних потреб.

60. Тучковенко Ю.С. Моделирование литодинамических процессов в прибрежной зоне г. Одесса / Ю.С. Тучковенко, О.И. Сахненко // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – 2010. – Вип. 10. – С. 211-220.

Використовуючи комплекс чисельних гідродинамічних моделей вітро-хвильової циркуляції вод і переміщення донного матеріалу в прибережній зоні

моря проведено чисельне моделювання зон розмиву та акумуляції піску при проходженні штормів над пляжними акваторіями м.Одеси.

61. Симоненко О. Кто на мусор? // Одес. жизнь. – 2011. – 9 февр. – С. 1.

Нарешті було підбито підсумки тендера на право вивезення твердих побутових відходів у районах міста. За результатами конкурсу, впродовж 2011 року цим будуть займатися три компанії. Автор навів дані про те, які контейнери тепер будуть використовуватися, про зміну тарифів на вивезення сміття, а також інформацію про те, куди можна звертатися з претензіями щодо якості послуг.

62. Суслов О. Мусор атакует! // Веч. Одесса. – 2012. – 26 янв. – С. 3.

Як театр починається з вішалки, так і місто – з того, що бачать гості міста. Перше враження найсильніше. На жаль, воно не завжди є позитивним, коли ми говоримо про Одесу. Адже за гарними фасадами старовинних будівель, величними платанами, аурою Приморського бульвару і Потьомкінських сходів криються сміття, бруд, безгосподарність.

Рекреація і туризм

Характерною рисою сучасності є стрімкий розвиток туризму - найбільш демократичної та інтернаціональної сфери суспільної діяльності. За даними Всесвітньої туристичної організації, щороку в подорожі вирушають понад 800 млн людей. Більш ніж в 40 країнах світу туризм є основним джерелом прибутку.

Одеський регіон має всі передумови для інтенсивного розвитку внутрішнього та іноземного туризму : сприятливі географічні та кліматичні умови; природний, історико-культурний та рекреаційний потенціал. На жаль, на фоні світової туристичної індустрії Україна виглядає вельми скромно. Нині українці є інвесторами туристичної галузі зарубіжних країн через те, що співвідношення ціна-якість там краще.

Лікувальні ресурси міста та області - морське повітря й морські купання, значні запаси лікувальних ілових грязей з Куяльницького і Хаджибейського лиманів, з Тузлівських солоних озер, а також різноманітні за фізико-хімічним складом мінеральні води. Сама природа надає тут можливість сполучення бальнео-грязевої терапії із кліматотерапією і лікувальними морськими купаннями. Куяльницькі грязі (курорт «Куяльник») за своїми лікувальними властивостями визнані еталоном, вони містять комплекс активних речовин і мікроелементів, які запобігають запальним процесам, стимулюють захисні реакції організму, допомагають відновити функції ушкоджених органів. Цей створений природою біопрепарат являє собою високомінералізовану хлоридну магнієво-натрієву воду й містить у розчиненому вигляді багато корисних організму людини різноманітних сполук. В одеських санаторіях і профілакторіях можна також лікувати захворювання серцево-судинної й нервової систем, опорно-рухового апарату, шлунково-кишкового тракту, статевої системи.

В Одесі є багато прекрасних пляжів, тому кожен знайде для себе місце під сонцем. Протяжність міських пляжів становить близько 25 км, найвідоміші з них – «Аркадія», «Отрада» і «Ланжерон», «Дельфін» і «Лузанівка». Практично всі пляжі Одеси піщані, більшість з них насипні, тобто створені штучним способом. Можливо, саме з цієї причини одеські пляжі здаються ідеальними: мало де можна знайти такий ніжний дрібний пісок, як тут.

63. Белов И. Пляжи города будут регулярно проверяться // Одес. вестн. – 2009. – 11 июня. – С. 2.

На пляжі «Аркадія» відбулося виїзне засідання комісії з екології і надзвичайних ситуацій. Як підкреслили члени комісії і запрошені на засідання керівники муніципальних контролюючих служб, такі відвідини ними пляжів міста найближчим часом стануть регулярними. Є підстави сподіватися, що в екологічному плані літній сезон в Одесі пройде успішно. За словами учасників виїзного засідання, на сьогодні на всіх одеських пляжах морська вода відповідає санітарним нормам.

64. Бєляєва С.С. Рекреаційні послуги: ризики та шляхи їх подолання // Економічні інновації. : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2009. – Вип. 37. – С. 45-53.

У статті досліджуються особливості організації рекреаційних послуг в Одеському регіоні та в Україні в цілому. За допомогою існуючих методів оцінки ризиків пояснюються причинно-наслідкові дії впливу на рекреацію певних видів послуг та пропонуються методи поліпшення ситуації. З метою запобігання негативному використанню рекреаційних територій автор пропонує ввести відповідні обмеження та вимоги в галузі використання рекреаційних ресурсів, а також у галузі будівництва та архітектури. Пропонується розробити відповідний механізм для контролю за діями підприємницьких структур, які надають послуги в сфері рекреаційного туризму, пов'язаного із виловом риби. Також пропонується розробити механізм відрахування певної частини коштів, отриманих від здійснення даного виду діяльності, на розробку та впровадження у практику наукових досліджень.

65. Доценко В. Крупнейший курортный и туристический центр Европы // Одес. вестн. – 2009. – 20 июня. – С. 1-3.

Одеса – один з найбільших курортних і туристичних центрів Європи. З цим твердженням погодились всі учасники «круглого столу» на тему «Одеса – туристична столиця України», який відбувся у Малому залі Одеської міськради за участі іноземних дипломатів, представників майже всіх дипломатичних місій, акредитованих в Одесі, і Комітету громадського контролю ЄВРО-2012. У ході «круглого столу» іноземні дипломати висловили пропозиції, спрямовані на поліпшення туристичної привабливості Одеси.

66. Екатерининская Н. Туристическая привлекательность города // Одес. вестн. – 2009. – 18 июля. – С. 2.

Наразі Одеса має у своєму розпорядженні 72 готелі різного рівня комфорту: від розкішних елітних готелів до привабливих економ-варіантів. До послуг туристів є 27 санаторіїв і профілакторіїв. Налагоджено систему квартирних бюро та кемпінгів. Спеціально розроблено Офіційний туристичний портал міста. Як зазначив на прес-конференції директор департаменту рекреаційного комплексу і туризму Одеської міськради В. Аксанюк, муніципалітет робить все можливе для підвищення туристичної привабливості міста.

67. Жукова В. Одесса – один из лидеров туризма в Украине // Одес. вестн. – 2009. – 15 окт. – С. 1.

Підсумкам роботи туристичного комплексу Одеси за дев'ять місяців 2009 року був присвячений брифінг, який пройшов в Одеському міськвиконкомі. У ньому взяли участь В. Аксанюк, директор департаменту рекреаційного комплексу і туризму, та М. Маковецький, директор пасажирського порту Одеси. Вони відзначили, що минулого року наше місто відвідали 1 млн туристів, у тому числі іноземних. Цього року, з урахуванням кризи, їх було на 10-15 % менше. Спостерігалось зниження наповнюваності готелів на 15-20%. Департамент рекреаційного комплексу та туризму докладає чимало зусиль, щоб зробити наше місто більш привабливим для туристів.

68. 3 пляжним сезоном, панове! // Чорномор. новини. – 2009. – 7 трав. – С. 1.

Сотні людей взяли участь у відкритті купального сезону – 2009. Охочих пірнути не зупиняла навіть холодна вода. Розпорядження про відкриття в Одесі купального сезону 1 травня підписав міський голова Е. Гурвіц.

69. Игорев П. Лето, солнце и ... безопасная морская вода // Одес. вестн. – 2009. – 18 авг. – С. 7.

Грунтуючись на лабораторних дослідженнях і даних моніторингу акваторії Чорного моря, проведених у липні фахівцями-екологами, можна зробити висновок: за останні роки якість морської води на одеських пляжах ще не була такою оптимальною, як цього літа.

70. Игорев П. Морская вода отвечает нормативным требованиям // Одес. вестн. – 2009. – 20 июня. – С. 8.

Морська вода на всіх без винятку одеських пляжах відповідає нормативним вимогам за показниками основних біохімічних компонентів. Більш того, концентрації шкідливих речовин за більшістю інгредієнтів значно нижчі гранично допустимих. Моніторинг якості морської води проводять фахівці Державної екологічної інспекції охорони навколишнього природного середовища Північно-Західного регіону Чорного моря. Дані досліджень надаються управлінню екологічної безпеки Одеської міськради.

71. Игорев П. О планировании прибрежных зон // Одес. вестн. – 2009. – 19 нояб. – С. 7.

В Одесі успішно розпочато реалізацію нового проекту Plan Coast, який було запроваджено з ініціативи Українського наукового центру економічного моделювання та за участі Державного управління охорони НПС в Одеській області. В основі проекту Plan Coast лежить планування просторів прибережних зон в Одеській акваторії Чорного моря. Успішна реалізація цього проекту дасть новий імпульс розвитку прибережних зон Чорного моря. Для реалізації проекту було створено порівняльну базу даних, що демонструє процеси планування просторів прибережних зон і морських акваторій Чорного моря Одеси. Позитивним результатом буде вважатися демонстрація планування просторів у прибережних зонах, в цьому впевнені екологи, що беруть участь у проекті.

72. Концептуальные основы устойчивого развития курортно-рекреационного и туристического комплекса г. Одессы / Б.В. Буркинский, С.К. Харичков, Е.В. Садченко [и др.] // Економічні інновації : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2009. – Вип. 35. – С. 333-352.

У статті розглядаються основні напрями розвитку курортно-рекреаційного та туристичного комплексу м. Одеси та умови їх реалізації, наводиться перелік пріоритетних заходів, необхідних для досягнення стратегічної мети цього розвитку. Досліджено регіональні та галузеві аспекти функціонування туристичної сфери. Серед пріоритетних заходів значаться: управління якістю туристичних послуг, інваріантні підходи до маркетингової діяльності підприємств туристичної індустрії, формування системи менеджменту, організація управління сучасними підприємствами.

73. Куклин И. Добро пожаловать на пляжи города! // Одес. вестн. – 2009. – 25 июня. – С. 4.

Екологічні служби міста спільно з правоохоронними органами мають намір докласти максимум зусиль, щоб у відпочиваючих від відвідування одеських пляжів залишалися лише позитивні емоції. Про реалізацію екологічними службами контрольних функцій у рамках своїх повноважень доповів начальник управління інженерного захисту території міста та розвитку узбережжя Одеської міськради В. Соколов. Він розповів, що Правилами експлуатації пляжів в Одесі передбачено, що 30 % території пляжної зони будуть вільними від топчанів, на 70 % можна розміщувати топчани, але з урахуванням норми 6 м² на одиницю. Також він пояснив, що арендна плата різна і залежить вона від підприємців, які арендують територію. В. Соколов наголосив, що одеські пляжі прибирають кожного дня, але щоб вони залишалися чистими, люди мають самі не смітити. Також він повідомив, куди можна звернутися, якщо помічено порушення.

74. Куклин И. Улучшить экологию городов и рекреационных зон // Одес. вестн. – 2009. – 11 июня. – С. 7.

В Одесі відбулася чергова Всеукраїнська науково-практична конференція «Екологія міст та рекреаційних зон». Вчені, представники державних структур і громадських організацій виступили з пропозиціями, спрямованими на поліпшення стану НПС. Вони наголосили, що рекреаційні проекти мають стати визначальними при формуванні екологічної політики регіону. Акцентували увагу на необхідності активно формувати ефективну інфраструктуру із залученням інвестицій, підвищувати рівень екологічної безпеки, а також стимулювати розвиток енергоощадних технологій. На останок, вчені обговорили стан системи екологічної освіти молоді, стан НПС Одеси та області, рекреаційні пріоритети в екологічній політиці регіону, стратегічні вектори природокористування в транскордонних регіонах і береговій зоні Чорного та Азовського морів, природно-техногенні фактори ризику та активізації зсувних процесів на території Північно-Західного Причорномор'я. Учасники конференції прийняли резолюцію, до якої увійшли пропозиції, спрямовані на докорінне поліпшення екології міст і рекреаційних зон.

75. Маршина С. Экологи в Аркадии // Одес. изв. – 2009. – 18 июня. – С. 10.

Чергове засідання комісії з екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій Одеської міськради було вирішено провести на пляжі «Аркадія». У встановлений час журналісти зібралися біля ротонди. Звідси було видно, як працівник пляжу за

допомогою спецтехніки чистить нещодавно завезений пісок на абсолютно порожньому пляжі. Голова комісії В. Крук пообіцяв, що протягом літа стан пляжів перевірятиметься постійно. Відзвітувати і заспокоїтися орендарям не вдасться. Якщо вже вони взялися за організацію літнього відпочинку та надання послуг на пляжах, то повинні це робити відповідно до вимог, що пред'являються курортному місту.

76. Ребров П. Водным ресурсам Дуная нанесен ущерб // Одес. вестн. – 2009. – 19 марта. – С.7.

77. Ребров П. Тройное загрязнение Дуная // Одес. вестн. – 2009. – 24 марта. – С. 2.

Внаслідок розливу нафтопродуктів уздовж берега Дунаю утворилися плями довжиною близько півтора кілометра. Контролюючі органи виявили три плями, розташовані на різній відстані від берега. Оскільки ситуація надзвичайна і загрожує обернутися чималим екологічним лихом для Дунаю і жителів прибережних районів, на місці події працює комплексна комісія контролюючих структур. З'ясовуються масштаби збитків, завданих водним ресурсам, встановлюються обставини викиду шкідливих речовин і відповідальні за порушення природоохоронного законодавства. Розлив ліквідовано.

78. Стасіна Я. Дасть Бог, будемо і з хлібом, і з туристами // Чорномор. новини. – 2009. – 28 трав. – С. 1.

Відбулося засідання колегії Одеської облдержадміністрації (ОДА), яку провів її голова М. Сердюк. Розпочинаючи засідання колегії, він назвав найбільш значні події, якими останнього часу жила громада за час від попередньої колегії. Піднімалися такі питання: відмова Одесі в проведенні «Євро – 2012», виконання міського бюджету, соціально-економічний розвиток області, підготовка до проведення літнього туристично-оздоровчого сезону. Основними пріоритетами розвитку сфери туризму та рекреації залишається створення конкурентоспроможного на вітчизняному і зарубіжному ринках туристичного продукту.

79. Стежко И. Ситуация на Куяльнике: возбуждены уголовные дела // Одес. вестн. – 2009. – 8 сент. – С. 7.

80. Куклин И. Куяльницький лиман спасають от уничтоження // Одес. вестн. – 2009. – 19 сент. – С. 8.

За фактом незаконного видобутку корисних копалин та інших протиправних дій на Куяльнику контролюючі регіональні структури вжили заходів адекватного реагування за порушення природоохоронного законодавства. За результатами перевірок прокуратура порушила 4 кримінальні справи. Факти зловживань при землекористуванні зафіксовані у трьох районах, прилеглих до Куяльницького лиману. По цих кримінальних справах ведеться розслідування.

81. Тюремін П.Н. Некоторые результаты искусственного увеличения пляжной зоны в городе Одесса // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 138-141.

Ринкова вартість землі одеської прибережної зони між мисами Ланжерон і Великий Фонтан має максимальну ціну. У зв'язку з великим рекреаційним потенціалом цих земель і, особливо, пляжної зони, а також через те, що є тенденція до розмиву пляжів під час штормів, в Одесі вирішили цю проблему шляхом штучного нарощування пляжної зони. В цілому проект намиву піску в пляжну зону дістав позитивні оцінки. Але оскільки пляж є одним з основних елементів стабільності схилів, необхідно було враховувати і недоліки проекту в його екологічній частині, а також недостатню експертну оцінку наслідків намиву. Це не було зроблено і, на жаль, до початку пляжного сезону велика частина піщаної маси була винесена за межі пляжної зони і ширина більшості пляжів стала такою, якою була до намиву .

82. Федоренко В. «Куяльник» дарит здоров'є и красоту // Одес. вестн. – 2009. – 28 апр. – С. 6.

На території курорту «Куяльник» відбулося свято, присвячене 200-річчю від дня народження Ераста Андрієвського - медика, вченого-дослідника, який поклав початок використанню природних багатств Куяльницького лиману. Курорт «Куяльник», на думку автора, перебуває у поступальному розвитку. Міська влада зі свого боку робить усе від неї залежне, щоб курорт продовжував розвиватися як важлива складова курортно-рекреаційного комплексу Одеси, а саме: добивається припинення знищення берегів лиману, збирається відновити дорожнє покриття, проводить роботи з відновлення будівель курорту.

83. Бржестовская Н. На отдых – в Одессу // Слово. – 2010. – 17 апр. – С. 2.

84. Ищук И. "И я там был, в Аркадии моей" // Порто-франко. – 2010. – 11 июня. – С. 1.

85. Філіппова О. Ви де? А ми на морі // Чорномор. новини. – 2010. – 17 черв. – С. 2.

На одеських пляжах яблуку ніде впасти – народ біля води шукає порятунку від нестерпної спеки. Звісно, від такого велелюддя пляжі не стають чистішими і комфортнішими... Якщо виходити із загальноприйнятих санітарних норм, то на одного відпочивальника повинно припадати 4 м² пляжу. В Одесі про таке доводиться лише мріяти.

86. Сафранов Т.А. Кількісна оцінка гідромінеральної і пелоїдної складових природно-рекреаційного потенціалу Одеської області / Т.А. Сафранов, А.І. Волков, О.В. Катеруша // Укр. гідрометеорол. журн. – 2010. – № 7. – С. 5-15.

Автори наводять кількісну оцінку прогнозних ресурсів, експлуатаційних і балансових запасів підземних вод господарсько-питного призначення і лікувальних мінеральних вод, дані про балансові запаси лікувальних грязей, показують їх роль у формуванні природного рекреаційного потенціалу Одеської області.

87. Чекмаева О. Одесса останется без пляжей? / О. Чекмаева, И. Тютрина // Одес. жизнь. – 2010. – 24 февр. – С. 1.

Цієї зими одеське узбережжя постраждало від штормів. Площа міських пляжів зменшилася на 40%. У деяких місцях піщана смуга стала дуже вузькою. Посадовці стверджують, що це тимчасове явище і до літа всі пляжі відновляться. Вчені, в свою чергу, кажуть, що при наміванні піску були допущені помилки – саме через це всі проблеми. І якщо технологія і надалі буде порушуватися, то намівати пляжі доведеться не кожні 10 років, а щороку.

88. Якименко І. Шторми познущалися над пляжами // Чорномор. новини. – 2010. – 27 берез. – С. 4.

Для одеських пляжів кінець 2009 і початок 2010 року видалися вкрай складними: штормами розмито 18 % піщаної частини від «Ланжерону» до «Аркадії», а від «Аркадії» до 16-ї станції Великого Фонтану – аж 30 %. Це

наслідки інтенсивних зимових штормів, під час яких висота хвиль сягала 4 метрів. Як відзначив начальник профільного управління, берегозахисні споруди в Одесі відслужили вже 43 роки, тоді як термін їх експлуатації – 25. Наразі на ліквідацію пошкоджень берегозахисних споруд, відновлення піщаної смуги пляжів та їх підготовку до сезону з природоохоронного фонду планується виділити 4 млн 200 тис. грн.

89. Гусєва О.В. Управління розвитком малих готелів в Одеському регіоні // Наук. вісн. Одес. держ. екон. ун-ту. – 2011. – Вип. 10 (135). – С. 210-220.

Протягом останнього часу в Україні, особливо в Одеському регіоні, спостерігається швидкий розвиток малого готельного бізнесу. Цей процес викликали такі обставини, як нестача ділянок під забудову в центрі великих міст, невеликий термін повернення капіталовкладень, а також здатність малих готелів поєднати комфорт та індивідуальний підхід до кожного гостя. У цьому дослідженні розглядається також проблема управління малими готелями в Одесі.

90. Попова Ю.М. Роль міжнародного туризму в соціально-економічному розвитку країни / Ю.М. Попова, Ю.О. Батаковська // Наук. вісн. Одес. держ. екон. ун-ту. – 2011. – Вип. 23 (148). – С. 86-92.

У період ринкових трансформацій особливого розвитку набув міжнародний туризм, стимульований зростанням доходів населення в індустріальних країнах, збільшенням часу на відпочинок, значним поліпшенням транспортної інфраструктури. У статті розкривається визначення міжнародного туризму, фактори, що впливають на його розвиток, функції, роль і значення у розбудові економіки окремої країни.

91. Сапко О.Ю. Оценка современного состояния пляжей Одессы // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 11. – С. 35-39.

Пляжі – це організовані місця відпочинку на морському узбережжі. У соціально-економічному значенні пляжем вважається прибережна частина відкритої водойми та прилегла до неї територія, що має необхідну інфраструктуру для надання рекреаційних послуг населенню. У цьому дослідженні наведено опис сучасного стану прибережної території Одеського району, оцінку якості прибережних вод, охарактеризовано міські пляжі.

92. Сафранов Т.А. Особенности талассотерапии в прибрежной зоне Одессы и области / Т.А. Сафранов, Е.В. Катеруша // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 11. – С. 17-26.

За визначенням Світового банку, прибережна зона (ПЗ) - це ділянка поєднання суші з океаном, що включає в себе навколишнє середовище берегової лінії, а також прибережні води. Європейською комісією ПЗ вважається смуга суші і моря, ширина якої залежить від характеру навколишнього середовища і управлінських завдань. ПЗ включає в себе узбережжя і пляжі, водно-болотні угіддя, прибережні води, лимани, лагуни, землі с.-г. призначення, міські та індустриальні території. ПЗ має і різноманітні ресурси і можливості для різних форм господарської діяльності. ПЗ Одеси та області – це також курорти і санаторії, де важливе місце посідає таласотерапія (лікування морськими ваннами). Для оцінки таласотерапевтичного потенціалу наших санаторіїв автор розглядає показники солоності і хімічного складу морських і лиманних вод, біокліматичні ресурси, особливості пляжної зони Одеси та області.

93. Терновая Ю. Пожары в Нижнеднепровском национальном парке // Веч. Одесса. – 2011. – 4 окт. – С. 2.

Пожежі в Нижньодністровському національному природному парку сталися 13 і 14 лютого цього року, потім 5, 6 березня і 9 квітня, ще одна пожежа виникла в прилиманних плавнях 21 травня. Вони завдали величезної шкоди природним екосистемам і біологічному розмаїттю Дністровських плавнів. Одеська міжрайонна природоохоронна прокуратура досі розглядає кримінальну справу за фактами пожеж у межах національного парку. Але, незважаючи на жорсткий контроль з боку прокуратури, пожежі не припиняються.

94. ТИА «Вікна-Одеса». Аккерманскую крепость отказываются превращать в заповедник // Веч. Одесса. – 2011. – 1 нояб. – С. 4.

Наразі Кабінет Міністрів України (КМУ) не бачить можливості для створення на базі комплексу споруд Аккерманської фортеці (м. Білгород-Дністровський) національного історико-культурного заповідника. Про це йшлося у відповіді Департаменту культурної спадщини і культурних цінностей Міністерства культури і туризму на офіційне звернення до КМУ заступника голови Верховної Ради М. Томенка. У департаменті наголошують, що створення заповідника потребує значних матеріальних витрат. Тому повернутися до розгляду цього питання «є можливим лише після подолання наслідків світової економічної кризи і стабілізації фінансового життя країни».

95. ТИА «Вікна-Одеса». Прокуратура требует вернуть государству курортную «незавершенку» // Веч. Одесса. – 2011. – 17 нояб. – С. 4.

Білгород-Дністровська міжрайонна прокуратура подала позов в інтересах Фонду державного майна про визнання права власності на об'єкти незавершеного будівництва недійсним. Йдеться про комплекс пансіонатів на курорті Кароліно-Бугаз. Як повідомила прес-служба регіональної прокуратури, «незавершенка» перебувала у відомстві ЗАТ «Укрпрофоздоровниця» і її вже продано. Позивач вимагає визнати договір купівлі-продажу недійсним.

96. Данилова О. Одесское море «зацвело». Можно ли купаться? // Одес. жизнь. – 2012. – 11 июля. – С. 2.

Цього року на пляжах міста – на березі та у воді, спостерігається велика кількість водоростей, які гниють і поширюють неприємний запах і заважають купатися. Що стало причиною розмноження водоростей у прибережній зоні і чи безпечно це для відпочинку, наразі невідомо.

97. Денисова И. В Лузановке приятно отдыхать // Одес. вестн. – 2012. – 26 июня. – С. 4.

98. Игорев П. В Одессе чистое побережье // Одес. вестн. – 2012. – 3 нояб. – С. 1.

В Лузанівці стає все краще. Минулого року тут відновили колонаду Котовського. На центральній алеї зменшилася кількість торговельних точок. Створено усі умови для комфортного відпочинку. На пляжі для людей з обмеженими можливостями встановлено спеціальні роздягальні, душові кабінки, топчани. Крім того, планується обладнати дві автостоянки і відновити фонтан.

99. Жукова М. Если купаться, так в безопасном месте // Веч. Одесса. – 2012. – 19 мая. – С. 4.

Ні місто, ні область не готові до початку купального сезону – такого висновку дійшов начальник Державного управління Міністерства надзвичайних ситуацій України в Одеській області В. Боделан після перевірки пляжів. В самій Одесі ситуація краща – тут більш серйозно підходять до підготовки рятувальних постів, ведеться обстеження й очищення морського дна. Прикладом для наслідування може служити Лузанівка.

100. Природно-заповідна складова рекреаційного потенціалу Одеси і області / О.В. Катеруша, Т.А. Сафранов, А.І. Волков, С.М. Конякін // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2012. – Вип. 14. – С. 5-14.

Автори оцінюють сучасний стан і якість природно-заповідного фонду (ПЗФ) Одеси та області, показують можливості використання природно-заповідних територій і об'єктів для організації екологічно орієнтованих форм рекреаційно-оздоровчої діяльності. Сучасна екологічна ситуація на території Одеської області визначається як напружена, а тому подальший розвиток ПЗФ є надзвичайно важливим фактором поліпшення якості навколишнього середовища. На території області домінують степові ландшафти, для яких частка ПЗФ повинна становити не менш ніж 10 % території. Крім того, в межах області існує велика кількість водно-болотних угідь, прибережно-морських комплексів та інших потенційних об'єктів ПЗФ, що обумовлює необхідність розширення територій і об'єктів ПЗФ та використання їх для розвитку екологічно орієнтованих форм рекреаційно-оздоровчої діяльності.

101. Чернецкая Н. «Лузановка»: почему самый чистый пляж утопает в грязи? // Одес. жизнь. – 2012. – 11 апр. – С. 3.

До редакції газети «Одесская жизнь» звернулися мешканці зі скаргою на те, що пляж «Лузанівка» регулярно не прибирається. Кореспонденти газети побували там і зафіксували незадовільний стан пляжу і прибережної паркової території. По роз'ясненню вони звернулися до посадовців, але відповідь отримали лише через місяць. Директор КП Гідропарк «Лузанівка» С. Кочатовський відповів, що така інформація не відповідає дійсності і Лузанівка за чистотою займає перше місце серед зон відпочинку.

Забруднення моря. Стічні води

Одеса є великим портом і має два портові міста-супутники — Іллічівськ (на Сухому лимані) та Южне (на Григорівському лимані). Цей портовий вузол простягається вздовж Чорноморського узбережжя на 60 кілометрів та створює досить напружену екологічну обстановку для морської екосистеми регіону. За висновком ряду науково-дослідних організацій, які займаються проблемами Азовського і Чорного морів (Морський гідрофізичний інститут, Інститут біології Південних морів (Севастополь) з його Одеським відділенням у складі АН УРСР), внаслідок значного привнесення річками біогенних речовин (забруднювачів) відбулися структурні біологічні зміни в прибережних і відкритих водах цих морів. Внаслідок постійного збільшення споживання прісних вод з Дніпра, Дністра, Дунаю, Південного Бугу зростає приплив забруднюючих речовин. Забруднення морського середовища відбувається в основному внаслідок скиду в море неочищених та недостатньо очищених стічних вод прибережних міст, у тому числі Одеси, а також забрудненого поверхневого стоку з міської території. Через окислення органічних речовин у воді зникає кисень. Вміст небезпечної для здоров'я бактеріальної мікрофлори у морській воді перевищує норми в сотні тисяч разів. Потенційно небезпечним в екологічному сенсі об'єктом в цьому районі є Одеський припортовий завод (ОПЗ) у порту Южний. Аварія на аміакопроводі може призвести до екологічної катастрофи на всьому узбережжі. Введення в експлуатацію Одеського нафтового терміналу, призначеного для прийняття та подальшого транспортування нафти, створює ще один об'єкт підвищеного екологічного контролю. Після закінчення будівництва терміналу для нафти на 40 мільйонів тонн, з технологічною платформою на відстані 20 кілометрів від берега, у випадку катастрофи можуть утворюватися смертельно-небезпечні території у радіусі 7,5 км; помірно небезпечний регіон – у радіусі 12,5 км.

Очисні споруди Одеси перевантажені та застарілі. Досить часто відбуваються розриви каналізації, і в море потрапляє велика кількість забруднених стічних вод. Практично щороку одеські пляжі закриваються для купання через небезпечний санітарний стан морського середовища на узбережжі. У Чорне море надходять сотні різних шкідливих речовин. До переліку забруднювачів, чий вплив на морське середовище є найбільш відчутним, відносяться мінеральні та органічні добрива. Ці речовини, опинившись у морі в надмірній кількості, завдають йому більше шкоди, ніж токсичні та агресивні сполуки. Потрапляють вони з річковими водами, які приносять із собою стоки населених пунктів, промислових підприємств, тваринницьких комплексів та ін. Спостереження з борту космічних апаратів показують, що води вздовж берегів північно-західної частини Чорного моря (Одеська, Миколаївська та Херсонська області) є переудобреними.

102. Валентинова И. Загрязнение акваториальных вод // Одес. вестн. – 2009. – 17 сент. – С. 2.

Державна екологічна інспекція північно-західного району Чорного моря повідомила, що екіпаж грецького судна «Minerva Nika» відповідальний за забруднення акваторії Одеського порту – судно скинуло у море баластні води. Співробітники інспекції оцінили завдані збитки в 72,6 тис. грн, які судовласнику належить виплатити українській стороні найближчим часом.

103. Баклаженко Р. Кто убивает Одесское море? // Одес. жизнь. – 2010. – 8 сент. – С. 3.

104. Уманец И. Уничтожаем рапану // Одес. жизнь. – 2011. – 11 мая. – С. 6.

105. Чернецкая Н. Одесситы спасают море // Одес. жизнь. – 2012. – 5 сент. – С. 8.

Хижий молюск-вселенець рапана наближає Чорне море до екологічної катастрофи. Рапана масово знищує мідії, які є природним фільтром морської води, що очищує її від забруднення. Редакція нашої газети вирішила привернути увагу одеситів до цієї проблеми. Наші волонтери розповіли мешканцям міста про екологічну проблему, а також зібрали підписи проти заборони на вилов рапани.

106. Волошина А.Г. Экологические аспекты проблемы судовых балластных вод // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – Вип. 7. – 2009. – С. 42-48.

Автор виклав концепцію біологічної інвазії екзотичних видів у чорноморську екосистему, описав механізми запобігання негативному впливу судового баласту на морське середовище. Проведено аналіз ефективності комплексу управління судовим баластом в Одеському порту. Пропонується введення обов'язкового контролю солоності баластної води з метою контролю виконання судовою адміністрацією вимоги заміни судового баласту у відкритому морі.

107. Доценко С.А. Гидрологический режим и современное состояние нефтяного загрязнения моря у берегов Одессы / С.А. Доценко, Н.Ф. Подплетная, П.Т. Савин // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – 2009. – Вип. 8. – С. 210-216.

У статті аналізується рівень нафтового забруднення акваторії біля берегів Одеси в 2005-2007 рр., дані порівнюються з аналогічним рівнем періоду 1988-

1999 рр. Наведено сезонну динаміку нафтового забруднення, пов'язану з сезонною мінливістю гідрологічних умов. Показано роль динаміки вод в просторовому розподілі нафтового забруднення у воді і донних осадах.

108. Енина Т.А. К вопросу функциональной структуры экологически ценных ландшафтных зон побережья Одессы / Т.А. Енина, Н.А. Скрипник // Екологічні проблеми Чорного моря : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 84-86.

Важливим аспектом історичного розвитку міста є досягнення сучасного рівня соціальних потреб населення в рекреаційних зонах морського узбережжя і підвищення екологічної якості середовища. В процесі інтенсифікації використання територіальних ресурсів Одеси величезне значення має використання схилів морського узбережжя, лиманів, а також схилів Жевахової гори. Наразі найбільш актуальною проблемою, пов'язаною з розвитком зеленої рекреаційної зони міста, є недопущення вторгнення громадських і житлових комплексів у цілісність її середовища .

109. Кириллов Ю. А море-то может... гореть! // Одес. изв. – 2009. – 18 июня. – С. 10.

До курортного сезону в Одесі лишилося зовсім небагато часу. Зараз робляться прогнози: скільки буде відпочиваючих, які грошові суми вони залишать на узбережжі. Свої негативні корективи обов'язково внесе світова економічна криза. А ще люди реагують на чутки про забруднення пляжів, антисанітарію, недоліки громадського харчування, загострення міжнародних відносин. Турбує також те, що, на думку вчених, є імовірність землетрусу, що може призвести до займання Чорного моря. Причиною загоряння може стати не тільки землетрус, але й недбале ставлення людей до природи. Щороку країни Чорноморського басейну скидають у море сотні тисяч тонн органічних і неорганічних речовин. Рівень забруднення ними досяг критичної позначки, це може спровокувати дуже потужний вибух.

110. Изменение уровня Черного моря в районе Одессы (1992-2009 гг.) / В.И. Михайлов., Б.Б. Капочкин, Н.В. Кучеренко [и др.] // Екологічні проблеми Чорного моря : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 84-86.

Вимірювання рівня Світового океану зазвичай проводиться на берегових постах, а в останні 16 років – за допомогою супутникової альтиметрії. У цьому

дослідженні встановлено, що в Одеському регіоні після тривалого періоду опускання суші у 2000 році рівень моря почав падати. Тенденції падіння рівня моря з 2000 по 2009 роки за даними спостережень щодо рухомої (берегової) системи координат були практично однаковими, а за даними супутникових спостережень в 2003-2005 рр. рівень моря підвищувався. Відмінності у тенденціях змін рівня моря за даними спостережень у фіксованій та рухомій системах координат можуть свідчити про зниження стабільності геодезичної прив'язки постів після 2000 року.

111. Нагаєва С.П. Оцінка негативного впливу зливових стічних вод на стан морського середовища рекреаційної зони м. Одеси / С.П. Нагаєва, С.А. Мураховська // Вестн. Гидрометцентра Черного и Азов. морей / Гос. гидрометеорол. служба Украины. – 2009. – № 2 (10). – С. 27-33.

Одеса, один із найбільших курортних та туристичних центрів України, ділиться на 3 басейни каналізування: Північний, Південний і житловий масив Котовського. За своїми гідрохімічними і мікробіологічними показниками злизові стоки Одеси характеризуються як недостатньо очищені й неочищені. Скидання зливових стічних вод призводить до спалахів інфекційних захворювань, загострення шкірних захворювань та хвороб шлунково-кишкового тракту. Саме через це під час курортного сезону закриваються пляжі, вводиться карантин. Зростання захворюваності відпочиваючих має кореляційний зв'язок з незадовільним санітарно-епідеміологічним станом морських вод. Автори пропонують комплекс заходів для зниження антропогенного навантаження на морське середовище рекреаційної зони м. Одеси.

112. Ребров П. Рационально ли используются водные ресурсы? // Одес. вестн. – 2009. – 29 янв. – С. 7.

Державна екологічна інспекція охорони навколишнього середовища Північно-Західного регіону Чорного моря підбила підсумки контрольних заходів щодо використання водних ресурсів Одеси та області протягом 2008 року. Проаналізовано випадки аварійних забруднень об'єктів навколишнього природного середовища, зроблено відповідні висновки; накладено штрафні санкції, кошти від яких перераховані до бюджетів різних рівнів.

113. Стежко И. Если в Черном море нет дельфинов, то его состояние вызывает серьезные опасения // Одес. вестн. – 2009. – 19 нояб. – С. 7.

В Одесі пройшла міжнародна науково-практична конференція «Екологічні проблеми Чорного моря». Вчені, екологи-практики та управлінці держустанов СНД обговорили широке коло проблем, пов'язаних зі станом морського середовища. Йшлося також про реалізацію місцевих програм реконструкції систем водопостачання та водовідведення. Учасники конференції запропонували «рецепти» оздоровлення екології суші і моря в умовах тотальної глобалізації. Начальник відділу вищої освіти, науки та міжнародних зв'язків Одеського державного управління науки і освіти Ю. Журавльова нагадала, що в 1996 році було підписано план дій з реабілітації Чорного моря и наголосила на необхідності його виконання. Представник «Інфоксводоканалу» ознайомив присутніх з «Планом реконструкції і розвитку водопостачання і водовідведення на 2006-2020 рр.» і розповів, які поліпшення чекають Чорне море за умов виконання цього плану. В ході конференції пропонувалися різні вектори екологічно безпечного розвитку, презентувалися пріоритетні напрями української державної екологічної політики в контексті перспективного розвитку морського середовища.

За результатами роботи конференції було прийнято підсумкову декларацію, в якій знайшли відображення пропозиції екологів із захисту довкілля, в тому числі з оздоровлення Чорноморського басейну.

114. Філіппова О. Чорне море: «страшилки» і правда // Чорномор. новини. – 2009.– 24 жовт. – С. 8.

Про тривоги Чорного моря, Всесвітній день якого відзначається 31 жовтня, йшлося на прес-конференції в інформаційному агентстві «Міст». З журналістами спілкувалися: академік НАН України Ю.Зайцев, зав. кафедри судноплавства Одеської національної морської академії В. Алексин, завідувач кафедри загальної та морської геології Одеського національного університету ім. І.І. Мечникова Є.Ларченков, історик В.Алексєєв, капітан О.Крайній, головний редактор морського альманаху «Чорноморські румби» Р. Короткий. Ю.Зайцев говорив про проблеми з погляду екології, Є. Ларченков пояснив, що розмови про можливий вибух сірководню у Чорному морі лише чергова страшилка, Р. Короткий презентував черговий випуск альманаху «Чорноморські румби».

115. Щегленко В. Це відоме і невідоме Чорне море // Чорномор. новини. – 2009. – 14 берез. – С. 8.

116. Щегленко В. Це відоме і невідоме Чорне море // Чорномор. новини. – 2009. – 21 берез. – С. 8.

Одеса тісно пов'язана з морем. Багато жителів міста – моряки і рибалки. Не можна уявити без моря водний транспорт. А що вже говорити про охорону

здоров'я – узбережжя всіяне санаторіями та базами відпочинку. Одесити, а також численні гості міста, влітку із задоволенням ідуть на пляж, щоб поплавати у морі, помилуватися його чудовими краєвидами чи наловити бичків на юшку. Цим наші знання про море, в основному, вичерпуються. Бо що пересічні громадяни знають про невинні гідробіологічні процеси, під впливом яких змінюється екосистема моря? Яку небезпеку становить глобальне потепління? Чим загрожує сірководень, який накопичився в глибинах? На ці та багато інших питань відповідає доктор біологічних наук, професор, керівник Одеського філіалу Інституту біології південних морів імені О.О. Ковалевського НАН України Борис Олександров.

117. Экологическое состояние прибрежных акваторий Одессы / С.П. Ковалишина, Г.А. Журавель, М.А. Грандова [и др.] // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 116-120.

Прибережні акваторії Одеси є дуже чутливими до значного рекреаційного навантаження, а також до наслідків антропогенної діяльності. У статті представлено аналіз гідрохімічних проб, а також проб фітопланктону, зоопланктону, мейобентосу, які були відібрані працівниками УкрНЦЕМ. Відбір і обробка вод проводилися за стандартними методиками. За кількісними показниками мейобентосу якість вод бенталі краща в акваторії мису Малий Фонтан, гірша ситуація в районі Аркадії. Погіршення якості вод в цьому районі пов'язане із значним антропогенним пресом у літній період і некоректно проведеним рефулюванням восени 2007 року, яке помітно вплинуло на прибережні біоценози і призвело до значних змін в їх якісному і кількісному складі.

118. Голубович В.В. Апвеллинг в северо-западной части Черного моря (на примере станции Одесса-порт) // Причерномор. екол. бюл. – 2010. – № 4(38).– С. 89-90.

У північно-західній частині Чорного моря в теплий період року систематично фіксуються гіпоксійні явища, що призводять до виникнення заморів у природному шарі і негативно впливають на рекреаційну зону прибережної смуги. У цій статті аналізуються гідрометеорологічні параметри і дається оцінка їх змін у період апвеллінгових явищ. Аналіз показав, що зниження температури води супроводжується падінням рівня моря в точці спостереження, яке досягло мінімуму перед максимальним падінням температури води і тому при прогнозуванні апвеллінгів цей фактор можна вважати визначальним.

119. Михайлов В.И. Оптимальное решение реконструкции волноломов Одесского побережья / В.И. Михайлов, М.Б. Капочкина, Н.В. Кучеренко // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2010. – С. 249-251.

120. Михайлов В.И. Волновые диссипативные процессы в прибрежной рекреационной зоне г. Одессы с различными конструкциями берегозащитных сооружений // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2011. – С. 68-71.

Проблема берегозахисту для узбережжя Одеси та області, пов'язана зі зсувною небезпекою, буде актуальною завжди. Одним із варіантів вирішення цієї проблеми вважається створення системи штучних рифів «Риф Бол», ідея яких запозичена у коралових рифів, берегозахисні властивості яких загальновідомі. Автори статті розробляють патент на технічне рішення щодо зміни профілю хвилелому з метою поліпшення водообміну і збереження його берегоукріплювальних властивостей.

121. Моделирование гидродинамических процессов на участке строительства контейнерного терминала Одесского морского торгового порта / В.И. Никишов, В.В. Хомицкий, А.Г. Марченко [и др.] // Причорномор. екол. бюл. – 2010. – № 1(35).– С. 46-56.

Діяльність людини в береговій зоні переважно пов'язана з використанням природних ресурсів акваторій, а також з протистоянням шкідливому впливу вод, тобто з гідротехнічним та інженерним аспектами. Збільшення відсотка техногенного впливу спричиняє швидкі зміни у природному середовищі, що дуже часто призводить до необоротних наслідків у природних процесах самоврегулювання. Комплексне використання ресурсів морського середовища потребує розробки заходів, які допоможуть усунути негативний вплив на природні процеси розвитку берегової зони.

122. Моделирование литодинамических процессов на ділянці будівництва контейнерного терминалу Одеського морського комерційного порту / В.І. Нікішов, В.В. Хомицький, О.Г. Марченко [та ін.] // Причорномор. екол. бюл. – 2010. – № 1(35).– С. 94-102.

Гідротехнічні споруди різного призначення будують і експлуатують в різноманітних природних умовах. Особливості роботи цих споруд визначаються їх контактом з водним середовищем, яке завдає споруді механічного, фізико-хімічного і біологічного впливу. Впливи води на інженерні споруди виявляються

на тлі різноманітних місцевих умов (топографічних, геоморфологічних і літолого-геологічних). Чинники місцевих умов впливають на перебіг берегових процесів на ділянці розташування споруди і враховуються при розрахунках конструкції споруди, виборі її розташування на березі і планування обсягу капітальних робіт при будівництві.

123. Онопрієнко Л. Імунодефіцит Чорного моря // Чорномор. новини. – 2010. – 20 листоп. – С. 1-2.

124. Стратійчук М. Море, яке любимо і... губимо // Чорномор. новини. – 2010. – 4 листоп. – С. 4.

Щороку 31 жовтня відзначається Міжнародний день Чорного моря. До цієї дати Одеський інноваційно-інформаційний центр «ІНВАЦ» спільно з Одеською облдержадміністрацією, Міністерством освіти і науки України, під егідою Міністерства охорони навколишнього природного середовища провели міжнародну науково-практичну конференцію «Екологічні проблеми Чорного моря». Як наголошувалося на конференції, головною проблемою залишається недостатнє і несвоєчасне фінансування програм захисту Чорного моря. А неусвідомлення екологічної загрози може призвести до непоправних наслідків.

125. Украинский В.В. Межгодовые изменения и тенденции в эвтрофикации вод Одесского региона северо-западной части Черного моря / В.В. Украинский, Н.Н. Гончаренко // Укр. гідрометеорол. журн. – 2010. – № 7. – С. 211-219.

На основі даних моніторингу північно-західної частини Чорного моря виконано оцінку міжрічних змін ступеня евтрофування вод Одеського регіону за показником індексу E-TRIX. Відзначено тенденцію поліпшення якості вод і зниження їх трофності до середнього рівня. Представлено результати міжрічних і внутрішньорічних змін абіотичних і біотичних характеристик евтрофікації вод досліджуваного району. За окремими зимовими зйомками зроблено оцінку просторового розподілу індексу E-TRIX.

126. Экологические проблемы прибрежной зоны г. Одессы / С.И. Власкин, С.Ф. Бондаренко, Е.Ю. Варецкая [и др] // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2010. – С. 58-60.

127. Сафранов Т.А. Рекреационные возможности прибрежной зоны Одесской агломерации / Т.А. Сафранов, О.Ю. Сапко, Е.В. Катеруша // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2011. – С. 18-21.

На стан пляжної зони Одеси і області негативно впливають екзогенні геологічні процеси (зсуви, обвалення та зміщення ґрунтів, абразія, ерозія та ін.), крім того, негативний вплив чинять рекреаційні навантаження і берегові джерела забруднення. Надмірне надходження органічних, мінеральних та забруднюючих речовин з річковим стоком і перенесення їх уздовж берегів негативно впливає на стан акваторії моря. Серйозною проблемою є відсутність систем водовідведення на частині міських пляжів. Санітарно-епідеміологічний стан пляжів Одеси часто є незадовільним в період купального сезону. Через це не лише купання, але й використання морської води для ванн, промивання рота, полоскання горла і т.д. у місцях масового скупчення людей є небажаним.

128. Якименко І. Станція «Північна»: перший етап // Чорномор. новини. – 2010. – 3 лип. – С. 2.

Перший етап спорудження системи відведення очищених СВ станції біологічної очистки «Північна» планується завершити вже нинішнього літа. Наразі проводяться пуско-налагоджувальні роботи. Наступний етап проекту передбачає будівництво глибоководного випуску довжиною 4 км. Труба складається із секцій завдовжки 400 м і діаметром 2 м кожна, виготовлених з якісного матеріалу, що не піддається корозії. У будівництві планується застосування європейських технологій.

129. Антонова Е. Чтобы очистить море // Слово. – 2011. – 28 мая. – С. 5.

130. Ищук И. Черное море погибает? // Одес. жизнь. – 2011. – 7 дек. – С. 26.

Півстоліття назад мешканці міста опинилися на межі катастрофи. Одразу декілька серйозних факторів призвели до того, що екосистема Чорного моря почала стрімко руйнуватися, а саме: масовий замор риби, неконтрольований промисел, атака «чужаків». У цьому дослідженні розглянуті причини екологічної катастрофи, її наслідки та шляхи вирішення проблем.

131. Богатова Ю.И. Минеральные и органические вещества в поровых растворах донных отложений Одесского района северо-западной части Черного моря // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 11. – С. 190-197.

За даними досліджень 2006-2010 рр. проаналізовано мінливість вмісту біогенних речовин у порових розчинах донних відкладень Одеського району північно-західної частини Чорного моря. Результати дослідження свідчать, що евтрофування цього району моря сформувало донні відкладення, порові розчини яких містять запас сполук вуглецю, азоту, фосфору і кремнію. Значні градієнти концентрацій біогенних речовин на межі вода – донні відкладення сприяють дифузії цих сполук з порових розчинів в придонний шар моря, викликаючи вторинне евтрофування цієї території.

132. Гарнаженко Ю.А. Моніторинг стану морської води м. Одеси за 2007-2010 рр. // Аграр. вісн. Причорномор'я. Вет. науки. – О., 2011. – Вип. 59. – С. 44-47.

Моніторинг стану навколишнього середовища нині є невід'ємною частиною життєдіяльності регіону. Він є основним джерелом об'єктивної інформації про стан екосистеми, відображає зміни, які відбуваються в природі внаслідок діяльності людини. Система моніторингу навколишнього середовища існує і усіх країнах світу. В кожному регіоні робота таких служб відбувається з урахуванням особливостей місцевої екосистеми. В Приморському регіоні таким чинником є море. Лабораторні дослідження і дані моніторингові акваторій Чорного моря за останні роки, підтверджують тенденцію зростання забруднення морської води.

133. Ищук И. Как спасти Одесский залив? // Одес. жизнь. – 2011. – 18 сент. – С. 4.

В Одесі швидкими темпами реалізується проект глибоководного випуску СВ до Одеської затоки. СВ скидатимуться в море на відстані 4 км від берега. Яку користь або шкоду для одеситів несе цей проект, розповіли самі організатори та виконавці, а також спеціалісти з міжнародних проектів та екологи.

134. Тучковенко Ю.С. Оценка влияния СБО «Северная» и «Южная» на загрязнение вод Одесского района северо-западной части Черного моря / Ю.С. Тучковенко, О.Ю. Сапко // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 12. – С. 178-191.

135. Тучковенко Ю.С. Оценка влияния СБО «Северная» и «Южная» на загрязнение вод Одесского района северо-западной части Черного моря / Ю.С. Тучковенко, О.Ю. Сапко // Экологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2011. – С. 68-71.

Станції біологічного очищення стічних вод (СБО) м. Одеси «Северная» і «Южная» є найбільш потужними джерелами забруднення морської води Одеського району північно-західної частини Чорного моря. У зв'язку з початком будівництва глибоководного випуску стічних вод СБО «Северная» постало питання доцільності та еколого-економічної ефективності реалізації такого проекту. За допомогою чисельної гідродинамічної моделі зроблено розрахунки ступеня і масштабів забруднення акваторії Одеського району північно-західної частини Чорного моря при функціонуванні СБО «Северная» і «Южная» для вітрів різного напрямку. Особливу увагу було приділено оцінюванню змін, які відбудуться при введенні в експлуатацію віддаленого морського випуску стічних вод СБО «Северная».

136. Шамраев Ю.И. Режим температуры поверхностного слоя моря в прибрежной зоне Одессы // Вестн. Гидрометцентра Черного и Азов. морей / Гос. гидрометеорол. служба Украины. – 2011. – № 1 (12). – С. 63– 72.

У роботі були використані дані про середні добові значення температури поверхневого шару моря за теплий період. Статистична обробка даних спостережень прибережної станції геофізичної лабораторії ОДЕКУ дозволила дістати уявлення про тепловий режим прибережних вод у травні-жовтні в районі Отради. На думку автора, для більш детального дослідження температурних коливань біля берегів Одеси було б дуже корисно провести подібну обробку даних станції Одеса-порт та порівняти отримані результати.

137. Непомнящая Т. Черное море «зацвело» раньше обычного // Веч. Одесса. – 2012. – 31 мая. – С. 9.

Водорості в Чорному морі почали цвісти на 2 тижні раніше, ніж зазвичай. Слід зазначити, що подібне явище спостерігалось 3 роки тому. Імовірною причиною цьогорічного раннього цвітіння вчені вважають холодну зиму і пов'язаний із цим водообмін між верхніми і нижніми шарами внаслідок різниці температур.

138. Прохоров Н. Опыт "одесской канализации" убедительно доказал, что именно эта проблема – самая важная! // Час пик. – 2012. – 26 февр. – С. 1.

Гучна заява Президента України В. Януковича щодо недоцільно витрачених коштів на будівництво глибоководного каналу випуску стічних вод в Одесі, викликала жваву реакцію, особливо з боку преси. Перш за все, ЗМІ пригадали, що цей проект так і не пройшов екологічну і економічну експертизи, що обговорювалося в пресі рік тому. Незважаючи на відсутність експертизи, проект будівництва був завершений. Така ситуація наявно демонструє, що до думки науковців і громадськості ніхто не дослухається.

139. Стольная В. Последние 20 лет ливневой канализацией никто всерьез не занимался // Веч. Одесса. – 2012. – 2 июня. – С. 2.

У прес-центрі «Паритет» відбувся «круглий стіл», учасники якого спробували розібратися, в чому причина затоплення вулиць Одеси під час зливи 24 травня. Фахівці вважають, що місто пережило транспортний колапс через недбалість місцевої влади: зливової каналізація не змогла впоратися з інтенсивними опадами через те, що комунальні служби вчасно не почистили решітки колекторів, та й дощоприймачі на багатьох вулицях засмічені або взагалі заасфальтовані.

Питне водопостачання Одеси

Вживання недоброякісної питної води може стати причиною виникнення як інфекційних, так і неінфекційних захворювань (отруєнь), серед яких найпоширенішими є кишкові інфекції бактеріальної та вірусної етіології, гельмінтози, ендемічні захворювання, а також специфічні хвороби, пов'язані із забрудненням води хімічними речовинами в концентраціях, що перевищують гранично-допустимі. Високий рівень техногенного навантаження на поверхневі водойми, застарілі технології водопідготовки, розраховані на доведення природних вод до якості питної лише тоді, коли вихідна вода відповідає I-му класу поверхневих джерел, не дозволяють забезпечити населення питною водою гарантованої якості.

До водопровідної мережі Одеси вода потрапляє з річки Дністер, а воду з бюветів одесити змушені набирати і носити додому самостійно. Бювети - це колодязі, вода до яких надходить з глибини 100-350 м. Така вода є природною і надійною. Зрозуміло, що мешканці мільйонного міста не наносяться додому води з бюветів, а от вода з-під кранів Одеси є технічною, тобто непридатною для вживання. Якби вода в Дністрі була б абсолютно чистою, питання якісного водопостачання в Одесі відпало б саме собою. На жаль, це далеко від дійсності. Людина завдає непоправної шкоди річкам, водоймам і довкіллю своєю діяльністю .

У 30-40 % досліджуваних проб води бактеріологічні показники не відповідають нормам, в 1 % проб містяться збудники інфекційних захворювань, близько 18 % проб містять віруси гепатиту А, ротавіруси та ентеровіруси. Для Одеси, як і для всіх регіонів України, актуальним є вторинне забруднення води. Це відбувається через зношеність водопровідної мережі міста, в якій відбуваються окислювальні процеси, постійні розриви водогонів, а також утворення синьо-зелених водоростей - все це сприяє забрудненню води і потраплянню в неї хвороботворних бактерій.

Основним методом очищення води в Одесі є хлорування. Хлорування здійснюється на 7 станціях міста, в тому числі і на одній з найстаріших в Україні – станції "Дністер". На жаль, станція має занадто слабкий потенціал та застаріле обладнання. Метод хлорування також далекий від ідеалу – він є найдешевшим, але й найменш ефективним та небезпечним одночасно. Недосконалість міської системи водовідведення періодично призводить до спалахів інфекційних захворювань (холера, дизентерія), закриття пляжів, введення карантину.

140. Горб Ю.А. Напорные конструкции для предварительной очистки воды // Вісн. Одес. держ. акад. буд-ва та архіт. – 2009. – Вип. 34. – С. 563-566.

На прикладі Одеси запропоновано напірну конструкцію з пористих полімербетонних труб для попереднього очищення води. Конструкції розроблені для станцій, в яких при проектуванні не були передбачені споруди для видалення великої суспензії і планктону. Такі конструкції призначені для економії коштів на будівництво додаткових споруд.

141. Лузан И. Станция биологической очистки «Северная» будет реконструирована // Одес. вестн. – 2009. – 12 нояб. – С. 3.

На засіданні постійної депутатської комісії міськради з екології та надзвичайних ситуацій повідомили про те, що Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко підписала рішення КМУ про виділення 118 мільйонів грн на реконструкцію в Одесі СБО «Северная». Для контролю за виконанням робіт і для надання організаційного та технічного сприяння в реалізації проекту будівництва вирішено створити штаб, до якого увійдуть як фахівці, так і представники громадськості.

142. Петренко В. Одеса приміряє нове вбрання // Чорномор. новини. – 2009. – 8 серп. – С. 1.

143. Поліщук О. Будьмо з водою на «Ви» // Чорномор. новини. – 2009. – 22 серп. – С. 2.

Відомо, що запаси питної води на території Одещини найнижчі в Україні. Ось чому головне завдання – забезпечити їх ефективне цільове використання. Особливо це стосується підземних вод. Одна з першочергових турбот – реконструкція та удосконалення водоочисних споруд. Обласне управління водного господарства націлює територіальні громади на те, щоб на кожному рівні були відповідні програми охорони та раціонального використання води.

144. Роль качества питьевой воды в формировании рекреационного потенциала Одесского региона / Конарева О.П., Мединец В.И., Деньга Ю.М. [и др.] // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2009. – С. 82-86.

Якість питної води в Одесі залежить від багатьох факторів, але в першу чергу, від якості води в Дністрі. У статті описані дослідження, проведені за національними стандартами і європейськими нормами. Наведено результати

аналізів проб води з річки Дністер у районі водозабору в 2006-2007 рр., проведених за фінансової підтримки проекту ТАСІС в Україні. За результатами дослідження можна зробити висновок, що питна вода у місці водозабору практично відповідає національним та міжнародним стандартам якості, а періодичне погіршення якості питної води спричинене незадовільним станом водорозподільних систем і трубопроводів.

145. Савельєва В. Качество воды в Одессе соответствует ГОСТу // Одес. вестн. – 2009. – 17 окт. – С. 4.

У конференц-залі одеського філіалу Київського інституту проблем управління імені Горшеніна відбулася прес-конференція, присвячена результатам бліц-опитування на тему «Водопостачання Одеси: думка мешканців міста», в якій взяли участь начальник управління екологічної безпеки Одеської міськради І. Дербоглав та завідувач хіміко-бактеріологічної лабораторії філії «Інфоксводоканал» А. Поліщук. Опитування проводилося в місцях масового скупчення людей в рамках дослідницької програми «У фокусі ЖКГ». Вибірково було опитано 600 осіб у віці від 18 років. Оптимістів, які вважають якість води задовільною, виявилось лише 13,2 %.

146. Денисенко Р. Какую воду мы пьем из бюветов? // Одес. жизнь. – 2010. – 17 марта. – С. 3.

Напередодні Всесвітнього дня водних ресурсів редакція газети «Одесская жизнь» вирішила з'ясувати, наскільки безпечно пити воду з бюветів. В Одесі 16 бюветних комплексів, глибина водоносного горизонту артезіанської свердловини коливається в межах від 80 до 160 метрів. Ці комплекси обслуговують 90 спеціалістів компанії «Сервісний центр». Щодня в кожному бюветі набирають від 16 до 20 кубів води. Вода відповідає нормативам питної води, про що свідчать дані регулярних лабораторних досліджень.

147. До питання водозабезпечення та водопостачання деяких регіонів України і показників якості води / О.І. Терновська, М.В. Бугас, С.М. Заблоцький, І.М. Єріна // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – К., 2010. – Вып. 93. – С. 34 – 37.

Розглянуто стан водозабезпечення та водопостачання у Львові, Одесі, Вінниці, Житомирі, Чернівцях і показники якості води за останні роки. Надаються

пропозиції щодо шляхів подолання недоліків. За даними Інституту гігієни та медичної екології ім. Марзєєва гранично-допустимі концентрації по хлору перевищено у всіх досліджуваних районах – це свідчить про підвищений ризик виникнення там онкозахворювань. Таким чином, автор визначає основні напрями щодо мінімізації забруднення питної води хлорорганічними сполуками: припинення забруднення природних джерел води, посилення природоохоронного законодавства та суворості покарання, модернізація технологій водоочищення та водопостачання, застосування локальних систем доочищення господарсько-питної води на місці споживання.

148. Санников В. Долгий путь воды // Антология бизнеса. – 2010. – 1 дек. – С. 13.

Газета «Антологія бізнесу» дуже часто торкається теми водопостачання Одеси. Так склалося, що ця проблема дуже гостро стоїть протягом цілого століття. Вигідне географічне положення нашого міста зводиться нанівець саме відсутністю власного джерела прісної води, який міг би забезпечити всі вимоги мешканців та гостей міста.

149. Баклаженко Р. Полезная вода из крана? // Одес. жизнь. – 2011. – 11 мая. – С. 1.

150. Черкасов А. Какую же воду будут пить одесситы? // Время Ч. – 2011. – 23 дек. – С. 1.

151. Черкасов А. Питьевая вода – постоянный дефицит Одессы // Время Ч. – 2011. – 19 авг. – С. 1.

Компанія «Інфоксводоканал» запровадила нову технологію очищення водопровідної води. Тепер небезпечні бактерії знищують не рідким хлором, а гіпохлоритом натрію. На думку керівництва підприємства, інновація не лише поліпшила якість питної води, але й ліквідувала загрозу здоров'ю простих одеситів. Думки науковців з цього приводу різні. Гіпохлорит натрію є дуже сильним окислювачем і при недотриманні норми може викликати опіки шкіри, а при потраплянні в очі навіть призвести до сліпоті; при взаємодії з такими матеріалами, як тирса або ганчір'я, може викликати їх самовозгоряння. Тож при роботі з цією речовиною треба дотримуватися усіх заходів безпеки і не перевищувати допустимих норм.

152. Псахис Б.И. Чистая питьевая вода для Одесского региона / Б.И. Псахис, И.Б. Псахис // Вісн. Одес. держ. акад. буд-ва та архіт. – 2011. – Вип. 42. – С. 246-253.

153. Черкасов А. Опасная вода Одессы // Время Ч. – 2011. – 28 окт. – С.1.

Одесі не вдається забезпечити мешканців безпечною питною водою, оскільки практично неможливо довести до європейських стандартів весь обсяг води, що йде на господарські та питні потреби населення. Необхідні величезні грошові вкладення в придбання водопідготовчого обладнання, прокладення трубопроводів і проведення будівельно-монтажних робіт. У науково-технічному центрі «Водообробка» розроблено ряд установок для поліпшення якості питної води. У цих установках здійснюються процеси озонування, фільтрації води через кварцевий пісок, сорбція на гранульованому активному вугіллі, вторинне озонування та ін.

154. Якість джерела централізованого водопостачання Одеської промислово-міської агломерації / Т.А. Сафранов, К.Д. Гусєва, А.А. Поліщук [та ін.] // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 11. – С. 17-26.

Основним джерелом централізованого водопостачання Одеси, Білгорода-Дністровського, Іллічівська, Теплодара, Южного та прилеглих районів є дністровська вода. Якість води залежить від природних факторів та рівня антропогенного навантаження на басейн р. Дністер, в нижній частині якого розташований водозабір. У статті наведено оцінку якості питної води залежно від водності річки й ефективності функціонування водоочисної станції «Дністер» протягом року, а також результати аналізу якості річкової води після її обробки у відповідності до нормативних вимог.

155. Москвин И. Чистая вода – детям // Одес. вестн. – 2012. – 26 янв. – С. 5.

156. Москвин И. Первые в Украине автоматы по продаже очищенной воды появятся в Одессе // Одес. вестн. – 2012. – 18 сент. – С. 1.

У найближчі 5 років в Одесі майже всі дитячі та лікувальні заклади будуть забезпечені обладнанням, що гарантує подачу чистої води. Саме про те, як буде розвиватися цей проект і реалізовуватися програма заходів на 2012 рік, розповіла заступник начальника управління екології і розвитку рекреаційних зон Одеської міськради – В. Дацюк.

157. Гігієнічна оцінка комбінованого застосування мембранних та озонсорбційних методів очищення та знезараження води, що використовуються на б'юветних комплексах м. Одеси / Н.Ф. Петренко, О.К. Созінова, Г.В. Власюк [та ін.] // Причорномор. екол. бюл. – 2012. – № 4 (46). – С. 160-169.

Для підготовки питної води в Одесі застосовується сучасна технологія очищення та знезараження – комбіноване послідовне застосування зворотно-осмотичного опріснення та озono-сорбційного знезараження. Застосування такої технології дозволяє отримувати питну воду гарантованої якості за критеріями епідемічності та нешкідливості хімічного складу.

Стан повітряного середовища

У середині 2012 році Центральна геофізична обсерваторія України опублікувала рейтинг найбільш екологічно забруднених міст. Ця державна організація відстежує стан повітря в 53 українських населених пунктах. Рейтинг найбільш забруднених міст розраховується за індексом забруднення атмосфери. Одеса посіла 4 місце у списку українських міст за ступенем забруднення атмосфери.

З одного боку, Одеса – курортне місто, а з іншого – транспортний і промисловий центр, що створює серйозну загрозу забруднення навколишнього середовища. В останні роки спостерігається тенденція до збільшення викидів забруднюючих речовин зі стаціонарних джерел. За даними Головного управління статистики, в Одеській області в 2011 році викиди склали 15 163 тонн. Для порівняння: у 2003 році ця цифра становила 7685 тонн. Тобто за кілька років кількість викидів збільшилася практично в 2 рази. Це пов'язано з тим, що з 2003 року відбувалося поступове зростання обсягів виробництва промислової продукції деяких галузей. Відновили роботу ряд підприємств, більшість з яких недостатньо забезпечені очисними спорудами та обладнанням. Забрудненню атмосфери та утворенню значної кількості стічних вод сприяють промислові об'єкти машинобудування, хімії та нафтохімії, переробки риби та сільгосппродукції. 75% сумарного викиду забруднювачів в атмосферу дає автотранспорт та, частково, морські судна, особливо влітку. Робота промислових підприємств формує високе техногенне навантаження на атмосферне повітря. Влітку в Одесі різко зростає кількість автотранспорту, збільшується число морських суден у портах, у тому числі прибережного плавання. На долю автотранспорту та, частково, морських суден припадає близько 75 % сумарного викиду забруднених речовин в атмосферне повітря.

Територія Одещини потенційно небезпечна з точки зору кліматоутворюючих факторів. Наявність бризових циркуляцій сприяє накопиченню забруднюючих речовин в атмосферному повітрі; значна кількість днів з туманами, інверсією в осінньо-зимовий період також призводить до інтенсивного забруднення великих територій.

На сьогодні в Одесі існує ряд програм, які передбачають контроль стану повітря: «Програма охорони навколишнього середовища до 2012 року», «Програма з розвитку та збереження зеленої зони міста до 2013 року», концепція охорони атмосферного повітря «Чисте повітря». Але побачити хоча б одну з них в дії одеситам не вдається.

158. Глушков А.В. Хаос во временных рядах концентраций загрязняющих веществ в атмосфере (г. Одесса) / А.В. Глушков, Э.Н. Серьга, Ю.Я. Бунякова // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – 2009. – Вип. 8. – С. 233-238.

Метод нелінійного прогнозу застосовується до тимчасових рядів концентрацій пилу на двох постах м. Одеси. Відновлено спектр розмірностей Ляпунова і на його основі розраховані розмірність Каплана-Йорка та ентропія Колмогорова, яка обернено пропорційна межі передбачуваності. Показано, що навіть проста методика побудови моделі дає задовільні результати прогнозу. В сучасній теорії прогнозів часовий ряд розглядається як реалізація випадкового процесу, коли випадковість є результатом складного руху з багатьма незалежними ступенями свободи. Альтернативою випадковості є хаос, який має місце в дуже простих детерміністичних системах. Автор навів результати, які підтверджують що застосування методів теорії хаосу до сучасних часових рядів концентрацій забруднюючих речовин в атмосфері є виправданим і з теоретичної і з практичної точок зору.

159. Дихаймо вільно // Чорномор. новини. – 2009.– 11 квіт. – С. 8.

Атмосферне повітря Одеси – під контролем. Як повідомляє управління екологічної безпеки міськради, пересувна лабораторія екологічного контролю здійснює постійний моніторинг стану довкілля. Зокрема, у першому кварталі цього року було проведено інструментальні заміри у 23 точках міста. Виконано 234 спостереження, 1639 визначень забруднюючих речовин за сімома інгредієнтами – вміст сірководню, діоксину сірки, діоксину азоту, оксиду вуглецю, озону, аміаку і пилу. Перевищення гранично-допустимих концентрацій не зафіксовано.

160. Игорев П. Операция «Чистый воздух» // Одес. вестн. – 2009. – 12 февр. – С. 7.

Державна екологічна інспекція охорони навколишнього природного середовища північно-західного регіону Чорного моря підбила підсумки операції «Чисте повітря» і контрольних заходів використання земель регіону. Протягом 2008 року інспекція проводила контрольні заходи, пов'язані з охороною та використанням земель. Було здійснено 199 перевірок дотримання вимог природоохоронного законодавства, складено 131 протокол про адміністративні правопорушення. Оплачені 23 претензії на суму 82 тисячі 916 гривень.

161. Москвин И. Источник выясняется, запах идентифицирован // Одес. вестн. – 2009. – 8 окт. – С. 4.

162. Стежко И. Валентина Дацюк: «Отбор проб нужно проводить только при появлении неприятных запахов» // Одес. вестн. – 2009. – 13 окт. – С. 7.

Неприємний запах, відчутий одеситами у вересні 2008 року, а потім у березні та серпні 2009 року, був ідентифікований органолептичним шляхом: це меркаптан - продукт, що є похідним від переробки нафти. Фахівці контролюючих служб міста та області продовжують з'ясовувати джерело його появи. Перевищення ГДК шкідливих речовин в повітряному басейні Одеси немає. Робота зі встановлення джерела неприємних запахів у місті триває та перебуває на постійному контролі регіональних екологічних служб.

163. Овчаров А.В. Методы оптимизации экологических показателей автотранспортных средств / А.В. Овчаров, Е.А. Овчаров // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – К., 2009. – Вып. 90. – С. 503-507.

У статті розглянуто методологічні принципи екологізації автотранспортних засобів з двигунами внутрішнього згорання. Запропоновано критерій комплексної оцінки паливно-екологічної недосконалості двигунів внутрішнього згорання з використанням результатів випробувань автомобіля на стенді з біговими барабанами за Європейським проїзним циклом.

164. Петров И. Загрязнение атмосферы – проблема номер один // Одес. вестн. – 2009. – 13 июня. – С. 4.

Вихлопні гази автотранспорту та викиди потенційно небезпечних промислових підприємств залишаються головними причинами шкідливого впливу на довкілля в межах міста. Про це заявив начальник управління екологічної безпеки Одеської міськради І. Дербоглав у ході прес-конференції. Він також повідомив, що у Програмі соціально-економічного розвитку Одеси на 2009 рік міська влада багато уваги приділила питанням охорони довкілля, у планах міста також відкриття комплексу з утилізації небезпечних відходів та розробка екологічного паспорта міста.

165. Ростова О. Снова жгут листья // Одес. вестн. – 2009. – 12 нояб. – С. 7.

Проблема чистого повітря завжди хвилювала одеситів, але, на жаль, далеко не всіх: тому як щосені окремі райони міста буквально задихаються від диму багать із сухого листа. За правилами, встановленими ЖКГ, керівництво повинно укласти зі сміттєпереробним підприємством договір на вивезення листа. Деякі ЖКГ замовляють для цього окремі контейнери, та все ж частина комунальників таки спалює листа у місті, усвідомлюючи при цьому, як шкідливо це для здоров'я і самопочуття інших громадян.

166. Тютрина И. Где в Одессе «сектор газа»? // Одес. жизнь. – 2009. – 14 окт. – С. 1.

167. Тютрина И. Мэрия нашла, откуда «плохо пахнет» // Одес. жизнь. – 2009. – 30 сент. – С. 3.

Одеське управління екологічної безпеки визначило, що джерело неприємного запаху знаходиться в промисловій зоні Суворовського району. За словами спеціалістів, речовина, що викликає сморід – це меркаптан, який виділяється при переробці нафти. Підприємство, яке може бути джерелом цього забруднювача, не називається.

168. Шалимов Н.А. Эволюция атмосферного климата Земли. Попытка системного анализа и решения проблемы. – О. : Друк, 2009. – 204 с. – Зі змісту : Гл. 5.3. Элементы городского проектирования, влияющие на местный климат. – С. 90-101.

Автор аналізує фактори, що впливають на зміни клімату нашого міста. Розглянуто особливості аерорежиму міста, вплив клімату на якість повітря; наведено порівняльний аналіз температурного режиму Одеси з 1899 по 2009 роки. Побудовано графік зміни кількості опадів за рік (1899-2009).

169. Шамраев Ю.И. Краткий анализ особенностей режимов температуры воздуха и атмосферных осадков в Одессе // Вестн. Гидрометцентра Черного и Азов. морей / Гос. гидрометеорол. служба Украины. – 2009. – № 2 (10). – С. 61-65.

170. Шамраев Ю.И. Особенности режима температуры воздуха за последние 185 лет в районе Одессы // Вестн. Гидрометцентра Черного и

Азов. морей / Гос. гидрометеорол. служба Украины. – 2011. – № 1 (12). – С. 30 – 35.

Для характеристики коливань температури повітря було використано багаторічні спостереження Одеської гідрометеорологічної обсерваторії за середніми місячними та річними значеннями за 185 років (з 1823 по 2008). Залежно від значень середніх річних температур можна виділити п'ять типів років: дуже холодні, холодні, нормальні, теплі і дуже теплі. У статті наведено 6 таблиць, що відображають температуру повітря, середні суми опадів, а також максимальні і мінімальні показники; проаналізовано отримані результати.

171. Вишнякова Н.В. Улучшение состояния атмосферного воздуха Одесского региона / Н.В. Вишнякова, А.А. Буров // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2010. – С. 54-57.

172. Кіреєва І.С. До питання забруднення атмосферного повітря м. Одеси і його ризику для здоров'я населення / І.С. Кіреєва, С.М. Могильний // Екологія міст та рекреаційних зон : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. – О. : Інновац.-інформ. центр «ІНВАЦ», 2011. – С. 223-226.

Вже тривалий час наше місто стоїть перед серйозною проблемою – забруднення повітряного басейну. Промислові підприємства Одеси викидають в атмосферу: діоксиду сірки - 18,2%, вуглеводнів - 11,2%, оксиду азоту - 22,2%, пилу - 10,6%. Ці викиди впливають на стан атмосферного повітря в місті, на здоров'я людей, стан рослинного і тваринного світу. У статті розглядаються різні системи очищення атмосферного повітря від забруднювачів, наведено їх основні характеристики та аналіз роботи на різних рівнях.

173. Глушков А.В. Хаос во временных рядах концентраций пыли в атмосфере промышленного города (на примере г. Одессы) / А.В. Глушков, Э.Н. Серьга, Ю.Я. Бунякова // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – 2010. – Вип. 10. – С. 184-189.

На основі методу кореляційної розмірності і алгоритму Гросбергера-Прокаччі виконано аналіз часових рядів концентрацій атмосферного пилу на двох постах м. Одеси і розраховано спектр кореляційних розмірностей, що доводять наявність хаосу. Отримані чисельні оцінки узгоджуються з даними за спектром розмірностей Ляпунова, розмірності Каплана-Йорка та ентропії Колмогорова.

174. Маринин И.Л. Основные характеристики и пространственное распределение острова тепла в г. Одессе // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2010. – Вип. 10. – С. 135-142.

Наведено оцінку основних характеристик острова тепла м. Одеси. Об'єктом дослідження були дані приземної температури повітря, отримані на 15 пунктах спостереження, 9 з яких розташовані в самому місті. Спостереження проводилися впродовж 45 місяців. Проаналізовано особливості сезонної різниці температур у місті та за його межами, а також просторові розподілення середньомісячних температур у вигляді карт.

175. Волошин В.Г. Особенности суточного хода температуры воздуха в приземном слое атмосферы Одессы и области // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 12. – С. 120-130.

Зміни рівня концентрації забруднюючих речовин у повітрі міста при систематичному забрудненні атмосферного повітря різними джерелами залежать від постійно змінюваних атмосферних умов, небезпечність яких оцінюється метеорологічним потенціалом забруднення атмосфери. Автор статті пропонує метод оцінки термодинамічної стійкості приземного шару атмосфери за добовим ходом температури повітря. Амплітуда добових коливань розраховується за півдобовою різницею температури. Було проведено класифікацію та виявлено аномалії добового ходу температури. Оцінено статистичну структуру аномальних амплітуд. Метод використовується для розрахунку потенціалу забруднення атмосфери.

176. Коріневська В.Ю. Оцінка емісії забруднювальних речовин в циклі посадка – зліт (на прикладі міжнародного аеропорту «Одеса») / В.Ю. Коріневська, І.В. Білоусова, Т.П. Шаніна // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту : наук. журн. – 2011. – Вип. 12. – С. 5-12.

Обсяги авіаперевезень зростають, в середньому, на 5 % щороку. Крім того, авіатранспорт є значним споживачем палива – він споживає 2-3% від усього палива, що використовується у світі. Цілком логічно, що процеси використання такої кількості пального супроводжуються значним забрудненням навколишнього середовища. Автори представляють характеристику впливу авіатранспорту на НПС внаслідок здійснення циклу посадка / зліт. Ними проведений також порівняльний аналіз методик розрахунку величин викидів від авіатранспорту, на підставі яких визначено кількісні показники емісії внаслідок роботи авіаційного парку на території міжнародного аеропорту «Одеса».

177. Симоненко О. Одесса задыхается // Одес. жизнь. – 2011. – 28 сент. – С. 1.

178. Симоненко О. Удушающий «аромат» // Одес. жизнь. – 2011. – 7 сент. – С. 3.

До редакції газети «Одесская жизнь» звернулися занепокоєні мешканці міста, які вже кілька років страждають від неприємного запаху на вулиці Балківській. Останнім часом терпіти це стало зовсім неможливо. Люди просто задихаються і за кожної можливості намагаються покинути свої домівки. Шукати джерело запаху разом із одеситами буде наша редакція.

179. Симоненко О. Яд: по семь кило на одессита // Одес. жизнь. – 2011. – 19 окт. – С. 4.

Лише упродовж 2011 року кожен мешканець Одеси встиг вдихнути близько 7 кг отруйних речовин. Так стверджують спеціалісти Одеського управління статистики. Список отруйних речовин є доволі шокуючим. Це мікроелементи, які здатні негативно впливати на здоров'я людини.

180. Баранович Ю. «Одесское зловоние»: проблема №1? // Деловая Одесса. – 2012. – 5 сент. – С. 6.

181. Дукова Д. Одесса должна пахнуть морем, а не бензином // Веч. Одесса. – 2012. – 19 июля. – С. 2.

182. Ищук И. Воздух над городом должен быть чистым // Порто-франко. – 2012. – 2 нояб. – С. 1.

183. Ищук И. И вновь о запахах // Порто-франко. – 2012. – 14 сент. – С. 1.

184. Озеринская О. Алексей Костусев лично проверял степень свежести одесского воздуха // Деловая Одесса. – 2012. – 31 окт. – С. 8.

185. Озеринская О. Неотложная проблема // Деловая Одесса. – 2012. – 1 авг. – С. 6.

186. Онькова В. Мониторинг воздуха на улицах Одессы будет продолжен // Веч. Одесса. – 2012. – 18 сент. – С. 2.

187. Онькова В. Одесса должна пахнуть морем, а не нефтью // Веч. Одесса. – 2012. – 28 июня. – С. 2.

188. Петров И. Одесситы предпочитают запах моря // Одес. вестн. – 2012. – 28 июля. – С. 4.

189. Супранович Н. Работа экологически опасных предприятий – под контролем // Одес. вестн. – 2012. – 30 авг. – С. 2.

190. Чернецкая Н. Неприятно пахнет «Одеснефтепродукт» // Одес. жизнь. – 2012. – 8 авг. – С. 3.

191. Шорохов А. Одесса пахнет плохо. Дурно пахнущее дело // Время Ч. – 2012. – 3 авг. – С. 1.

192. Шорохов А. Одесса пахнет плохо. Ландыши, ландыши... // Время Ч. – 2012. – 3 авг. – С. 4.

193. Шорохов А. Одесса пахнет плохо. P.S. // Время Ч. – 2012. – 3 авг. – С. 12.

Головним забруднювачем повітря в Одесі визнали «Одеснафтопродукт». Виконуюча обов'язки начальника управління екології і розвитку рекреаційних зон Одеської міськради В. Дацюк повідомила, що на кордоні санітарно-захисної зони «Одеснафтопродукту» було зафіксовано перевищення концентрації вуглеводню в 5,3 раза. Трохи менше, у 3,9 раза, перевищення вуглеводню було зафіксовано в «Ексімнафтопродукті».

194. Ребров П. На автозаправках зафиксированы выбросы вредных веществ // Одес. вестн. – 2012. – 31 янв. – С. 5.

195. Стежко И. Чем мы дышим? // Одес. вестн. – 2012. – 21 янв. – С. 1.

Автозаправні станції Одеси працюють із порушенням Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» і допускають викиди забруднюючих речовин у процесі своєї діяльності. Такий висновок можна зробити, базуючись на перших результатах комплексної перевірки дотримання вимог природоохоронного законодавства операторами автозаправних станцій, що працюють в Одесі.

196. Стежко И. Жестче законы – чище воздух // Одес. вестн. – 2012. – 2 июня. – С. 15.

Наприкінці квітня екологи, вчені, представники громадських організацій, працівники органів місцевого самоврядування на «круглому столі» намагалися розробити комплекс заходів, реалізація яких дозволила б за короткий термін поліпшити стан атмосферного повітря нашого міста. Як з'ясувалося, досягнути цього можливо лише за допомогою внесення змін у ряд законів, що

регламентують екологічну сферу, в тому числі Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Екологічна політика й економіка

Початок радикальної економічної реформи загострив питання про зміну ролі екологічного фактора у розвитку суспільства. При загальній спрямованості до переходу на засади сталого розвитку особливої актуальності набуває управління охороною довкілля, раціональним використанням природних ресурсів та безпекою життєдіяльності людини.

В умовах зростаючого впливу виробництва на довкілля становище підприємства, особливо на світовому ринку, все більше залежить від того, наскільки повно його виробничі процеси та продукція, що випускається, відповідають стану екологічної безпеки, чи належним чином поставлена система організації та управління природокористуванням у загальній системі організації виробничої діяльності підприємства. Одним із найбільш перспективних підходів до практичного вирішення цього складного комплексу проблем, на думку фахівців та експертів, є запровадження економіко-екологічних оцінок продукції та товаровиробника, який її продукує. Похідними від таких оцінок є відповідно оцінки екологічності й екологічної конкурентоспроможності товару та товаровиробника.

Погіршення стану навколишнього природного середовища негативно впливає на якість життя населення Одеси, обмежує можливості соціального й економічного розвитку міста і регіону в цілому. У зв'язку з цим, в умовах трансформації економічної системи виникла потреба у розробці нової регіональної екополітики на різних рівнях управління.

Модель розвитку регіонів і депресивних територій в Україні, закладена в Концепції державної регіональної політики, має на меті: ввести стимулювання регіональних органів влади за ефективність використання як державних ресурсів, так і засобів місцевих бюджетів; скоординувати діяльність центральних і місцевих органів влади у вирішенні проблем регіонального розвитку; сформулювати принципи визначення територій, яким надається статус депресивних, вказати порядок надання такого статусу, визначити інструменти державної і регіональної підтримки розвитку цих територій; визначити фінансові механізми стимулювання регіонального розвитку в умовах жорстких бюджетних обмежень.

Особливістю екологічної політики є використання найбільш ефективних методів реалізації практичних заходів у різних сферах діяльності для досягнення цілей, що визначені в міжнародних стандартах якості довкілля, і розробка стратегії регіонального фінансування природоохоронної діяльності, що відповідає конкретним умовам.

197. Галушкіна Т.П. Формування системи екологічного страхування потенційно-небезпечних об'єктів на регіональному рівні / Т.П. Галушкіна, О.О. Карпенко // Вісн. соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. – 2009. – Вип. 36. – С. 258-262.

У статті досліджуються передумови та стан екологічної безпеки регіону. Запропоновано організаційно-економічний механізм розвитку екологічного страхування в територіальному розрізі. Запропоновано організаційну модель впровадження екологічного страхування потенційно небезпечних об'єктів на регіональному рівні.

198. Герасимчук З.В. Перспективи озеленення у контексті збалансованості розвитку територій України // Коммунальное хозяйство городов : науч.-техн. сб. – К., 2009. – Вып. 86. – С. 439-444.

У статті розглядаються основні фактори, які впливають на перспективні можливості озеленення територій. Основними факторами є: природно-кліматична зона та вид ландшафту; виробничий профіль території; асортимент рослин, притаманний цій території; щільність забудови територій поселень; ступінь освоєності земель. Проаналізовано характер негативного впливу цих факторів на збалансований розвиток територій. Запропоновано підхід забезпечення сталого розвитку територій, що ґрунтується на реалізації перспектив комплексного озеленення.

199. Іванченкова Л.В. Організаційно-методичні засади екологізації підприємництва // Економічні інновації : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України, 2009. – Вип. 37. – С. 132-146.

У роботі розглянуто та поглиблено бачення сутності екологізації підприємництва як сучасної інновації стратегії збалансованого природокористування, господарювання та розвитку. Визначено пріоритети запровадження екологічно орієнтованого та безпосередньо екологічного підприємництва в Одеському регіоні. На прикладі Одеського регіону оцінено потенційні можливості запровадження, розвитку та підтримки екологічного підприємництва, зокрема системного застосування інструментів адміністративного та ринкового впливу на розвиток екологічного підприємництва в загальній системі формування та підтримки підприємницького сектора національної економіки.

200. Крук В.Ю. Механізми реалізації державної екологічної політики в аспекті охорони довкілля на регіональному рівні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 : захищена 18.12.2009 р. / В'ячеслав Юлійович Крук. – О., 2009. – 20 с.

У дисертаційному дослідженні наведено теоретичне узагальнення та нове вирішення актуального наукового завдання – розроблення адекватних сучасним умовам механізмів охорони довкілля на регіональному рівні. Визначено підходи до удосконалення інформаційного механізму регіональної екологічної політики, до забезпечення розвитку регіональної демократії через модернізацію адміністративного та економічного механізмів екологічного управління.

201. Пашенцев А.И. Экологическая составляющая превентивной защиты окружающей природной среды Причерноморского экономического региона // Економічні інновації : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2009 . – Вип. 35. – С. 422-430.

Автор обґрунтовує застосування показників екологічної надійності для оцінки ступеня захисту навколишнього природного середовища. На прикладі Причорноморського економічного регіону проведені розрахунки цих показників і показаний реальний рівень захисту навколишнього середовища на підставі розроблених класифікаційних меж показників.

202. Хумарова Н.И. Совершенствование экономико-экологического управления в морских портах / Н.И. Хумарова, М.П. Дмитренко // Економічні інновації : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2009. – Вип. 37. – С. 247-252.

У статті розглядаються проблеми економіко-екологічного управління портів в умовах сталого розвитку (на прикладі Одеси та Южного). Встановлено, що економічне управління морським природокористуванням здійснюється в контексті загального управління без належного урахування специфіки морегосподарської діяльності.

203. Глазырин В.Л. Устойчивое развитие городов. Анализ проблемы на примере г. Одессы // Вісн. Одес. держ. акад. буд-ва та архіт. – 2010. – Вип. 38. – С. 144-149.

Досліджено проблеми, які заважають сталому розвитку Одеси. Проблеми визначені на підставі аналізу проекту генерального плану м. Одеси 1989 р. та

його реалізації й проекту нового генерального плану м. Одеси, розробленого до 2009 р. Київським ДНДІ «ДІПРОМІСТ».

204. Скляр Л.Б. Проблеми екологізації діяльності підприємств харчової промисловості // Вісн. соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. – 2010. – Вип. 40. – С. 394-397.

У статті сформульовано авторське бачення проблем екологізації діяльності підприємств харчової промисловості, а також розкрито пріоритетні шляхи їх вирішення. Автор формулює тезу щодо необхідності моніторингу екологічного впливу на довкілля певної ланки технологічного прогресу.

205. Вороной В.І. Україна в морській торгівлі : регуляторна політика // Економічні інновації : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2011 . – Вип. 46. – С. 60-70.

Автор наводить опис конкретних проблем, які визначені цим дослідженням в Одеському порту, а також запропоновано перелік рекомендацій для вирішення кожної з них. Багато із названих проблем є загальними для митного оформлення товарів на інших пунктах перетину кордону та внутрішніх митницях.

206. Скляр Л.Б. Екологічний аналіз діяльності підприємств консервної промисловості Одеси та області // Економіка харчової промисловості. – 2011. – № 1(9). – С. 74-78.

У цьому дослідженні йдеться про виконання екологічного аналізу підприємств консервної промисловості, який дозволить прийняти оптимальні управлінські рішення у сфері раціоналізації природокористування й охорони навколишнього середовища. Сьогодні екологічний аналіз став важливим інструментом оцінки екологічної стійкості підприємств, бо за його допомогою можливо приймати оптимальні управлінські рішення в сфері природокористування та охорони довкілля. Екологічний аналіз діяльності підприємств консервної промисловості містить оцінку водокористування і водовідведення, плату за викиди в атмосферу від пересувних і стаціонарних джерел, а також за забруднення довкілля відходами.

207. Соколенко С.І. Приморська перлина формує природоохоронні кластери // Раціональне природокористування – важлива умова

ноосферного розвитку України : матеріали наук.-практ. конф., 22-23 верес. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2011. – С. 48-60.

Кластерна політика як новий економічний феномен поступово займає пріоритетні позиції на Одещині. Це є дуже важливим фактором при здійсненні стратегії конкурентного розвитку з урахуванням та адаптацією найефективніших світових методик до існуючої структури господарства та менталітету. Автор статті вважає, що Одещина та Причорномор'я взагалі спроможні звільнитися від своїх слабких сторін та вийти на належні їм гідні позиції.

208. Галушкіна Т.П. Формування ринку екологічних послуг в форматі розвитку «зеленої» економіки. – О. : ІПРЕЕД НАН України, 2012. – 264 с. – Зі змісту : Гл. 3.1. Оцінка стану та перспектив розвитку ринку екологічних послуг в Одеському регіоні. – С. 197-219.

Автор обґрунтовує напрями регіональної екологічної політики в контексті реформування екологічних послуг регіону. Наведено регіональний план дій з охорони навколишнього природного середовища як підґрунтя формування ринку екологічних послуг. Визначено передумови та перспективи напрямів розвитку екологоорієнтованого господарювання на засадах «зеленої» економіки.

209. Хумарова Н.І. Екологоорієнтоване стратегічне планування розвитку територіальних економіко-екологічних систем : автореф. дис. ...д-ра екон. наук : 08.00.03 : захищена 27.12.2012 р. / Ніна Іпполитівна Хумарова. – О., 2012. – 37 с.

У дисертаційній роботі представлено теоретико-методологічне узагальнення та нове вирішення проблеми екобезпечного розвитку національної економіки на основі формування системи екологоорієнтованого стратегічного планування розвитку територіальних еколого-економічних систем і запровадження інноваційного імперативу становлення природозберігаючої економіки. Результати дослідження складають науково-практичний базис запровадження системи екологоорієнтованого стратегічного планування розвитку територіальних еколого-економічних систем різних ієрархічних рівнів.

Екологія і життя міста. Здоров'я людини

Людина — це біологічна істота, тому всі природні фактори та умови, в яких вона живе, впливають на її здоров'я. Активна трудова діяльність упродовж багатьох тисяч років розвинула й ускладнила взаємозв'язок людини і природи. Нині вся сукупність факторів діяльності людини, які негативно впливають на її здоров'я, вимагає іншого підходу до проблеми збереження здоров'я. Сьогодні люди живуть у режимі виробничого циклу, однаково в будь-яку пору року. Умови життя та праці сучасної людини, безперечно, поліпшились, але наслідки цього далеко не однозначні. Екологічна ситуація потребує мобілізації всіх урядових та неурядових організацій, усього суспільства на вирішення існуючих проблем. Основні шляхи для цього: перехід до матеріало- та енергозбережних технологій (а в перспективі до замкнутих, безвідходних циклів виробництва); раціональне природокористування з урахуванням особливостей окремих регіонів; розширення природно-заповідних територій; екологічна освіта та виховання населення.

Одеська область – це південь України, де природно-кліматичні і соціально-економічні особливості сприяють формуванню складної санітарно-епідеміологічної ситуації. Одеська область – регіон, що виділяється у господарському комплексі України своїми транспортно-розподільчими функціями, розвиненою промисловістю, інтенсивним сільськогосподарським виробництвом. Загальний стан екологічної безпеки в регіоні складний і здебільшого зумовлений надмірним техногенним навантаженням на природне середовище, нерівномірною територіальною концентрацією виробництва, його високою енергомісткістю. На здоров'я населення впливають такі чинники середовища, як забруднення атмосферного повітря, якість питної води, житлові умови, продукти харчування, іонізуюче та неіонізуюче випромінювання, акустичне забруднення та відходи.

Для оцінки наслідків несприятливої дії чинників навколишнього середовища щодо здоров'я враховується наступне: біологічна дія шкідливого чинника; ступінь його розповсюдження; стійкість чинника у часовому просторі; розміри груп населення, які в тій чи іншій мірі перебувають під негативним впливом. Чинники, що визнані шкідливими, забороняють до вживання або регламентують їх надходження у навколишнє середовище.

Вирішення проблеми збереження здоров'я людини закладене в самій людині, у знанні та розумінні нею низки проблем, а також в умінні дотримуватися правил здорового способу життя.

210. Прогноз потреби в местах хранения автомобилей в исторической части города Одессы до 2015 года / В.С. Дорофеев, Т.Г. Джугурян [та ін.] // Вісн. Одес. держ. акад. буд-ва та архіт. – 2009. – Вип. 34. – С. 575-579.

Зі швидким зростанням рівня автомобілізації та сталої інфраструктури транспортних комунікацій в історичній частині міста Одеси виник цілий ряд проблем, які можуть бути вирішені за рахунок організації нових місць зберігання автомобілів на підставі прогнозу їх потреби, який наведено у цій статті.

211. Концептуальні засади регіональної цільової програми у сфері природокористування / С.К. Харічков, С.І. Рассадникова, І.Є. Любарський [та ін.] // Економічні інновації : зб. наук. пр. – О. : ІПРЕЕД НАН України. – 2009. – Вип. 36. – С. 491-500.

Автори статті формулюють визначення проблеми, на вирішення якої спрямована програма, основну мету програми, обґрунтовують та з'ясовують необхідність її розв'язання програмним методом, пропонують оптимальний варіант вирішення проблеми.; викладають концептуальні засади основних положень та напрямів цільової регіональної програми у сфері природокористування в Одеському регіоні.

212. Баклаженко Р. Экология в Одессе : опасные отходы, «кошачья моча» и вода из-под крана // Одес. жизнь. – 2010. – 2 июня. – С. 3.

У вересні 2008 року одесити були дуже стурбовані неприємним запахом, що поширився в місті. Більш за все він був схожий на запах «котячої сечі»... Була інформація, що стався викид аміаку на ОПЗ, потім казали, що це сірководень. Державні природоохоронні органи перевірили кілька промислових підприємств, і за перевищення концентрацій забруднюючих речовин зі стаціонарних джерел винних було притягнуто до відповідальності. Більш детальну інформацію про це надав нашій газеті начальник управління екологічної безпеки міськради І. Дербоглав.

213. Богданович Ю. Грязь как изысканное лечение // Деловая Одесса. – 2010. – 5 дек. – С. 4.

Одеса цікавить багатьох потенційних інвесторів з різних причин. Ресурси нашого міста вирішила використовувати Туреччина, яка знається на медичному туризмі. Для цього планується придбати 200 кг лікувальної грязі з санаторію

«Куюльник». Саме з її допомогою турецькі спеціалісти будуть лікувати різні шкірні захворювання.

214. Владимирський О. Деревя значать. Кому це треба? // Чорномор. новини. – 2010. – 5 серп. – С. 1.

В Одесі намічається поява нової «гарячої точки». Протягом двох тижнів на території парку, що прилягає до вулиці Маразліївської, проводилися геодезичні виміри, а робітники «Міськзелентресту» робили червоні мітки на деревах, які означають, що ці дерева збираються спилувати. Можна зробити висновок, що в парку планується будівництво. Спроба перетворити величезний шматок парку на будмайданчик, звісно ж, не могла не схвилювати мешканців Маразліївської, яка від самої своєї появи була найзеленішою вулицею Одеси.

215. Власенко Е.Г. Экологическая ситуация г. Одессы в объективных и субъективных оценках // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Соціологія і політ. науки. – 2010. – Т. 15, вип. 14. – С. 115-122.

У статті йдеться про результати вивчення рівня екологічної свідомості населення за результатами соціологічного дослідження, проведеного кафедрою соціології Інституту соціальних наук Одеського національного університету імені І.І. Мечникова. У статті також представлено статистичний аналіз екологічних проблем Одеси і Одеської області, який вказує на необхідність їх вирішення. Автор розглядає екологічну свідомість як чинник зміни способу життя молодого покоління.

216. Гусєва К.Д. Оцінка якості природного середовища Одеської агломерації / К.Д. Гусєва, Т.А. Сафранов, А.В. Чугай // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – 2010. – Вип. 9.– С. 25-35.

Автори здійснили спробу зробити комплексну оцінку якості компонентів навколишнього середовища (атмосферного повітря, природних вод, ґрунтового покриву, геологічного середовища) Одеської агломерації на підставі наявного картографічного матеріалу і даних про концентрацію забруднюючих речовин і подальше визначення комплексних показників екологічного стану.

217. Залевська Н. Супроти спеки – відповідальність і витримка // Чорномор. новини. – 2010. – 20 лип. – С. 5.

218. Сотникова В. Небезпеки від спеки // Чорномор. новини. – 2010. – 19 черв. – С. 8.

219. Юрченко Н. Як захиститися від підступного сонця // Чорномор. новини. – 2010. – 10 лип. – С. 2.

Прогноз погоди на найближчі дні обіцяє майже 40-градусну спеку на всій території України. Така температура небезпечна для всіх – для дітей і дорослих, тих, хто перебуває на відпочинку, і тих, хто лише мріє про нього у задушливому місті. Найбільшу небезпеку у спекотну погоду становить ризик виникнення теплового удару, а також пневмонії від надмірного користування кондиціонером.

220. Зинор Н. Чому в Одесі гинуть каштани? // Одес. життя. – 2010. – 22 сент. – С. 3.

Одесити не могли не помітити змін, які відбулися з каштанами: листя змінило колір, засохло, а подекуди й зовсім опало. Екологи – наші й іноземні єдиної причини визначити не можуть. Одні кажуть, що дерева вбиває забруднення, інші у всьому винуватять клімат, а треті впевнені, що каштани з'їдає тля. Докладніше про це можна дізнатись у статті.

221. Катеруша О.В. Біокліматична оцінка території Одеської області / О.В. Катеруша, Т.А. Сафранов // Вісн. Одес. держ. екол. ун-ту. – 2010. – Вип. 10.– С. 5-11.

За допомогою біокліматичних індексів автор дає оцінку комплексного впливу деяких метеорологічних факторів (температура повітря, відносна вологість та швидкість вітру) на тепловідчуття людини у певний момент часу в різні сезони року (на території Одеської області).

222. Онопрієнко Л. Інноваційний «Зелений острів» // Чорномор. новини. – 2010. – 14 черв. – С. 2.

«Зелений острів у центрі Одеси» – таку назву носить пілотний проект, що передбачає неіндустріальний розвиток парку ім. Т.Г. Шевченка та прилеглих територій. Перспективи цієї справи обговорювалися на нараді, де був створений оргкомітет з формування регіонального інноваційного кластера «Сталий розвиток Одеського регіону». Оскільки кластер не матиме статусу юридичної особи, то необхідно заснувати добродійний фонд для його фінансового забезпечення. Ініціаторами цього проекту виступили представники одеського земляцтва на чолі з головою Рахункової палати В. Симоненком.

223. Філіппова О. Будинки, дороги, мости // Чорномор. новини. – 2010. – 30 січ. – С. 2.

Розмова заступника міського голови М. Кучука з журналістами стосувалася питань містобудування, капітального будівництва та дорожнього господарства. Він повідомив, що у черзі на безплатне житло нині стоїть 17749 родин одеситів, що складає 7 % від усього населення міста. Не оминули в розмові і стану пам'яток архітектури, на які фатально діє непогода. Стан доріг – це одне з тих питань, що найбільше непокоїть городян. Сьогодні у місті створено близько десяти ремонтних бригад, які розпочнуть свою роботу, щойно погодні умови дозволять це.

224. Філіппова О. Весняні турботи// Чорномор. новини. – 2010. – 25 квіт. – С. 1.

Чергове засідання Одеського міськвиконкому почалося із затвердження плану заходів роботи житлово-комунального господарства на весняно-літній період. Після суворої зими значно погіршився стан вулиць, міжквартальних проїздів, парків, скверів, будинків. Вже сьогодні в Одесі активно проводиться ремонт дорожнього покриття, люків, очищення зливних колекторів.

225. Філіппова О. Коли море об'єднає // Чорномор. новини. – 2010. – 10 квіт. – С. 2.

В Одесі відбувся українсько-турецький бізнес-форум. Під час зустрічі йшлося про перспективи співробітництва у туристичній сфері. Генеральний консул Турецької Республіки М. Тамер зауважив, що для стартового розвитку туризму в Одесі потрібні невеликі гроші, і турецькі колеги готові допомогти в цьому. Він також відзначив великі можливості оздоровчого відпочинку на Одещині. Ще одним плюсом він назвав гостинність одеситів і їх доброзичливе ставлення до туристів.

226. Шалимов Н.А. Экологические проблемы некоторых «депрессивных» районов Одессы / Н.А. Шалимов, Г.Н. Девярых // Причерномор. екол. бюл. – 2010. – № 4(38).– С. 86-88.

Останнім часом з'являється все більше тривожної інформації про стан морської та питної води, атмосферного повітря, ґрунтів, продуктів харчування. Частіше за все вона надходить від міських служб, які покликані забезпечити

право громадян на безпечне середовище. На сьогодні розроблено «Соціальний проект реалізації Програми вирішення пріоритетних соціальних проблем Одеси», що включає проведення комплексної науково-дослідної роботи за участі магістрів, аспірантів, профільних спеціалістів з моніторингу повітряного басейну, ландшафту та оцінки екологічного ризику для нашого міста.

227. Шмуратко В.И. Изменчивость уровня грунтовых вод и локальная сейсмическая опасность территории Одессы / В.И. Шмуратко, Е.А. Черкез, Т.В. Козлова // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Геогр. та геол. науки. – 2010. – Т. 15, вип. 5. – С. 89-96.

На основі теоретичних розробок авторів і статистичної обробки даних щомісячних спостережень за рівнем ґрунтових вод на території Одеси (на більш ніж 140 свердловинах впродовж понад 30 років) показано, що такий важливий параметр, як сейсмічна інтенсивність, не є константою, як це зазвичай вважається, а змінюється в часі і просторі слідом за зміною напружено-деформованого стану масиву порід і рівня ґрунтових вод. Знаючи закон багаторічних варіацій рівня ґрунтових вод, можна прогнозувати періоди максимальної сейсмічної небезпеки для території міста у разі високомагнітудних землетрусів. Отриманий результат і має універсальний характер і може бути застосований не лише до території Одеси.

228. Щегленко В. Хто в Одесі робить погоду // Чорномор. новини. – 2010. – 27 берез. – С. 8.

Минулої зими одесити дуже уважно ставилися до прогнозів. У той період було зафіксовано 17 активних циклонів, які принесли опадів утричі більше, ніж звичайно. А якою буде погода у найближчі місяці? Чи закінчився період похолодання і прийшло потепління? Що головним чином впливає на клімат? Відповіді на ці та інші запитання можна було почути на прес-конференції, яка відбулася 23 березня, у Всесвітній метеорологічний день. З журналістами спілкувалися: директор Гідрометцентру Чорного та Азовського морів В. Ситов, ректор ОДЕкУ С. Степаненко та завідувач кафедри метеорології і метеопрогнозів цього університету Г. Івус.

229. Якименко І. Одеський нафтопереробний завод : модернізація триває // Чорномор. новини. – 2010. – 25 лют. – С. 2.

Одеський нафтопереробний завод «Лукойл» упродовж 2010 року планує вкласти в модернізацію близько 25 мільйонів доларів. Зокрема, передбачається оновити залізничну естакаду для транспортування світлих нафтопродуктів та збільшити її потужність на 10 тисяч тонн; планується також реконструкція низки установок для зниження споживання електроенергії. Впродовж 2009 року завод вже освоїв близько 13 мільйонів доларів інвестицій.

230. Симоненко О. Великаны устали // Одес. жизнь. – 2011. – 6 июля. – С. 5.

Пошкоджені лінії електропередач, зіпсовані автівки, загибель людини – все це наслідки масового падіння дерев в Одесі у дні негоди цього тижня. Що є причиною того, що нестарі дерева не витримують поривів вітру і з корінням вириваються із землі? Відповіді на ці запитання можна знайти в статті О. Симоненка.

231. Симоненко О. Парки – «под нож» // Одес. жизнь. – 2011. – 5 янв. – С. 3.

232. Симоненко О. Удар по «зеленым легким» и небу // Одес. жизнь. – 2011. – 9 февр. – С. 3.

За словами спеціалістів, за останні роки площа зелених зон міста зменшилася майже вдвічі. Спочатку зникли ділянки, які не були занесені до генплану, а потім на межі зон відпочинку почали зводити багатоповерхівки. Про подальшу долю зелених насаджень і про те, що саме будують на місці знищених дерев, читач може дізнатися з пропонованих статей.

233. Беляев А. Патрули экологической милиции будут работать и зимой // Одес. вестн. – 2012. – 4 дек. – С. 4.

234. Ребров П. Одессу патрулируют «экокопы» // Одес. вестн. – 2012. – 5 июля. – С. 2.

235. Снежная З. На страже чистоты // Одес. вестн. – 2012. – 11 окт. – С. 4.

236. Стежко І. Сохраним «зеленую» Одессу // Одес. вестн. – 2012. – 22 марта. – С. 5.

237. Тишков А. Милиция на страже экологии // Порто-франко. – 2012. – 16 нояб. – С. 1.

Успіх будь-якого проекту залежить від його актуальності. Один з таких проектів міської громади – створення екологічної міліції, яка перевірятиме дотримання громадянами природоохоронного законодавства. Для охорони навколишнього природного середовища Одеси цей проект має велике значення. Переконаливим аргументом на користь виконання норм закону є застосування штрафних санкцій. В іншому разі, наше місто ризикує стати територією без зелених зон.

238. Жукова М. Налетел, свалил, порвал и улетел // Веч. Одесса. – 2012. – 8 дек. – С. 4.

Вітер, швидкість якого сягала 15-20 м/с, наробив шкоди місту в ніч на 3 грудня. Лише в Одесі він звалив близько сотні дерев, які заблокували проходи та проїзди і впали на припарковані автівки (всього постраждало 5 машин); гілки та листя засмітили вулиці, тротуари, міжквартальні проїзди. Не встояли також і бігборди.

239. Калугин Г. Центральный парк культуры и отдыха: «А где здесь парк Шевченко?» // Веч. Одесса. – 2012. – 4 авг. – С. 2.

240. Шамша В. Парк украинского периода // Окна. – 2012. – 30 нояб. – С. 7.

Цей парк, найбільший в Одесі, мешканці обрали для відпочинку ще в ХІХ столітті. На межі ХІХ та ХХ століть зелена зона, як і решта міста, переживала свої найкращі часи. В радянські часи в Центральному парку культури та відпочинку імені Т.Г. Шевченка побудовано стадіон ЧМП, Зелений театр та багато інших об'єктів «культури та відпочинку». На жаль, за останні 20 років пам'ятка історико-культурного значення переживає занепад.

241. Козовая Л. ГМО против пестицидов // Слово. – 2012. – 22 авг. – С. 4.

Нині проблема ГМО є однією з найбільш обговорюваних. Звісно, жваві дебати науковців на цю тему не лишають байдужими і простих громадян. Одеська філія Інституту проблем управління ім. Горшеніна провела опитування 600 мешканців нашого міста віком від 18 років, на тему: «Продукти з ГМО на

нашому столі – думка одеситів». 78,3% відповіли, що чули про ГМО і знають про наслідки вживання таких продуктів; 52 % не знають про обов'язкове маркування товарів; 56,3 % сказали, що за жодних обставин не придбають продукти з відміткою «ГМО», а 26 % придбають такий продукт, але лише за відсутності альтернативи; 11,3 % відповіли, що їм байдуже чи міститься ГМО у продукті; 6 % респондентів придбають продукт із ГМО, якщо він буде коштувати дешевше. Більш докладно з результатами дослідження та їх аналізом можна ознайомитись у цій статті.

242. Кондратенко І.П. Оцінка впливу хлібопекарного підприємства на навколишнє середовище на основі критерію екологічності // Харчова наука і технологія. – 2012. – № 2(19).– С. 81-83.

У статті досліджено вплив хлібопекарського виробництва на навколишнє природне середовище. Предметом дослідження є одеський хлібозавод № 4. Критерій екологічності дозволяє не тільки виявляти найбільш значущий вплив підприємства на навколишнє середовище, а й оцінювати ефективність використання сировинних ресурсів.

243. Коцына О. В зоне отдыха обнаружены патогенные зоны // Одес. жизнь. – 2012. – 18 апр. – С. 4.

На території парку Перемоги виявлено геоаномальні ділянки. Студенти-екологи ОНПУ під керівництвом професора кафедри прикладної екології та гідрогазодинаміки М. Шалімова обстежили територію парку за допомогою біолокаційних рамок і маятників. Результати цих досліджень наведено в схемі.

244. Коцына О. Кто уничтожает деревья в парке Шевченко? // Одес. жизнь. – 2012. – 21 марта. – С. 5.

У Центральному парку культури та відпочинку ім. Т.Г. Шевченка було пошкоджено кору на багатьох деревах. Про це редакцію газети «Одесская жизнь» повідомили обурені мешканці Одеси. Люди вирішили, що хтось навмисне знищує дерева. Зовні пошкодження виглядають так, ніби кору на деревах пошкодили тварини. Редакція газети вирішила розібратися, що саме сталося в улюбленому місці відпочинку одеситів. Директор парку І. Челідзе повідомив, що шкоду деревам наносять собаки, яких вигулюють у парку. Їхні власники самі підводять їх до дерев, аби ті «поточили кігті». Теоретично за це має накладатися штраф, але на практиці не все так просто. Адже для складання протоколу потрібна фотофіксація порушення та особисті дані власника тварини. Ніхто не

ризикне підійти до власника великого собаки, адже він може просто натравити її на вас, та й повідомляти свої особисті дані навряд чи стане добровільно. Тварини не розуміють, що шкодять, а їхні власники не переймаються здоров'ям дерев.

245. Лисовская С. От экологии до поддержки здоровья – масштаб интересов городских властей // Деловая Одесса. – 2012. – 21 нояб. – С. 5.

Екологічній культурі та освіті підростаючого покоління вирішили приділити особливу увагу. Рішенням одеського міського голови О. Костусева було створено робочу групу для розробки Концепції екологічного виховання та освіти. Для того, щоб екопрограма була дієвою та ємною, експерти у сфері екологічного законодавства, а також спеціалісти міського управління екології внесли свої пропозиції щодо організації екологічного виховання в Концепцію стратегії розвитку Одеси – 2022. Оскільки йдеться про формування цілісного світогляду, то зрозуміло, що цей процес потребує підготовки спеціалістів-вихователів дошкільних закладів, учителів шкіл, викладачів вишів.

246. Ребров П. День окружающей природной среды // Одес. вестн. – 2012. – 5 мая. – С. 14.

В Одесі відзначили день навколишнього природного середовища. Завдяки широкій підтримці громадських організацій, представників органів місцевого самоврядування та простих громадян, це свято протягом останніх кількох років об'єднує городян на активні практичні дії, спрямовані на захист навколишнього природного середовища.

Підсумок

Людина, що мешкає в місті, хворіє набагато частіше, ніж мешканець сільської місцевості. На це є цілий ряд об'єктивних причин: менш рухливий спосіб життя; повітряне середовище міста сильно забруднене різними газами, важкими металами та іншими шкідливими компонентами; міський житель постійно контактує з величезною кількістю людей, тому ймовірність "підхопити" інфекцію у нього значно вища, і тому в містах набагато частіше спалахують епідемії та виникає необхідність в оголошенні карантину; життя серед великої кількості людей веде також до виникнення конфліктних і стресових ситуацій, що, в свою чергу, призводить до виникнення серцево-судинних захворювань, виразки шлунку і т.д.; надмірний шум міста може стати причиною нервового виснаження, психічної пригніченості, вегетативного неврозу, виразкової хвороби, розладів ендокринної та серцево-судинної систем.

Розвиток психологічного здоров'я, збалансованість громадського здоров'я в місті ґрунтуються на використанні нових досягнень науки і техніки. Цій меті служать інтенсивні технології, що володіють високою позитивною соціально-економічною ефективністю. Їх застосування істотно знижує обсяг використовуваних ресурсів (енергії, металу тощо) на одиницю продукції, а отже – і забруднення навколишнього середовища.

Одеський регіон належить до Південних прикордонних територій України, де природно-кліматичні й соціально-економічні особливості сприяють формуванню складної санітарно-епідеміологічної ситуації. Одеса – регіон, що виділяється у господарському комплексі України своїми транспортно-розподільчими функціями, розвиненою промисловістю, інтенсивним сільськогосподарським виробництвом. Оцінка шкідливого впливу промисловості на навколишнє середовище є актуальною проблемою сучасності. Наше завдання – зробити умови проживання в місті найбільш комфортними для себе і при цьому мінімізувати шкоду навколишньому середовищу. Екологічну ситуацію в Одесі можна поліпшити шляхом застосування заходів, спрямованих на раціональний, екологічно виправданий розвиток великого міста та його реконструкцію, на активне відродження і розширення зелених міських зон, на розвиток екологічної освіти та культури населення.

Показчик абревіатур

ГДК – гранично-допустимі концентрації

ГМО – генетично модифіковані об'єкти

ЖКГ – житлово-комунальне господарство

ЗА – забруднення атмосфери

ЗАТ – закрите акціонерне товариство

ЗМІ – засоби масової інформації

ЗР – забруднюючі речовини

ІПРЕЕД– Інститут проблем ринку та економіко-екологічних досліджень

КМУ – Кабінет Міністрів України

КП – комунальне підприємство

НАН України – Національна академія наук України

НДІ – науково-дослідний інститут

НПС – навколишнє природне середовище

НС – навколишнє середовище

ОДЕКУ – Одеський державний екологічний університет

ОДЕУ – Одеський державний економічний університет

ОННБ – Одеська національна наукова бібліотека ім. М. Горького

ОНПУ – Одеський національний політехнічний університет

ООО – общество с ограниченной ответственностью

ОПЗ – Одеський припортовий завод

ПЗ – прибережна зона

ПЗФ – природно-заповідний фонд

СБО – станція біологічної очистки

СВ – стічні води

с.-г. – сільськогосподарський

ТБО – твёрдые бытовые отходы

ТПВ – тверді побутові відходи

ТИА – Телевизионное информационное агентство

ТІА – Телевізійна інформаційна агенція

УкрНЦЕМ – Український науковий центр екології моря

TACIS - Technical Assistance to the Commonwealth of Independent States (Технічна допомога СНД)

WWF - World Wide Fund for Nature (Всесвітній фонд охорони природи)

Показчик імен

- Антонова Е. 52, 129
- Баклаженко Р. 103, 149, 212
- Баранович Ю. 180
- Батаковська Ю.О. 90
- Белов И. 1, 63
- Беляев А. 233
- Беляева С.С. 64
- Білоусова І.В. 176
- Богданович Ю. 213
- Богатова Ю.И. 131
- Бондаренко С.Ф. 127
- Бржестовская Н. 83
- Бугас М.В. 147
- Бунякова Ю.Я. 158, 173
- Буркинский Б.В. 72
- Буров А.А. 171
- Валентинова И. 102
- Варецкая Е.Ю. 127
- Вишнякова Н.В. 171
- Владимирский О. 214
- Власенко Е.Г. 215
- Власкин С.И. 127
- Власюк Г.В. 151
- Волнов А.І. 86, 100
- Волошин В.Г. 175
- Волошина А.Г. 106
- Вороной В.И. 205
- Галушкина Т.П. 197, 208
- Гарнаженко Ю.А. 132
- Герасимчук З.В. 198
- Глазырин В.Л. 3, 203
- Глушков А.В. 158, 173
- Голубович В.В. 118
- Голяева И. 4
- Гончаренко Н.Н. 125
- Горб Ю.А. 140
- Грандова М.А. 117
- Гусева К.Д. 216
- Гусева О.В. 89, 154
- Данилова О. 96
- Джугурян Т.П. 210
- Девярых Г.Н. 29
- Денисенко Р. 146
- Денисова И. 97
- Деньга Ю.М. 144
- Дербоглав И.А. 33, 35
- Дорофеев В.С. 210
- Доценко В. 65

Доценко С.А. 107
Дукова Д. 37, 181

Жукова В. 67
Жукова М. 99, 238
Журавель Г.А. 117

Заблоцький С.М. 147
Залевська Н. 217
Зинор Н. 220

Екатерининская Н. 66
Енина Т.А. 108
Єріна І.М. 147
Игорев П. 2, 5, 69, 70, 71, 98, 160
Ищук И. 84, 130, 133, 182, 183
Іванченкова Л.В. 199

Казатинский А. 54, 55
Калинина Н.В. 38
Калугин Г. 239
Капочкин Б.Б. 110
Капочкина М.Б. 119
Карпенко О.О. 197
Катеруша Е.В. 86, 92, 100, 127, 221
Кириллов Ю. 109
Кіреєва І.С. 172
Ковалишина С.П. 117
Козлова Т.В. 226

Козовая Л. 241
Комаров Е. 6, 7
Комисаренко С. 8
Конарева О.П. 142
Кондратенко І.П. 242
Коріневська В.Ю. 176
Коцына О. 243, 244
Крук В.Ю. 200
Куклин И. 9, 73, 74, 80
Кучеренко Н.В. 110, 119

Лисовская С. 245
Лузан И. 141
Любарський І.Є. 211

Максимов В. 50
Маринин И.Л. 174
Марченко О.Г. 121, 122
Маршина С. 10, 75
Милосердна О. 11
Мединец В.И. 144
Михайлов В.И. 110, 119, 120
Могильний С.М. 172
Москвин И. 12, 155, 156, 161
Мураховська С.А. 107

Нагаєва С.П. 111
Непомнящая Т. 137
Нестерова И. 13

Николаева Н. 14
Нікішов В.І. 121, 122

Овчаров А.В. 163
Овчаров Е.А. 163
Озеринская О. 184, 185
Онопрісено Л. 36, 123, 222
Онькова В. 186, 187

Пашенцев А.И. 201
Петренко В. 142
Петренко Н.Ф. 157
Петров И. 15, 22, 23, 164, 188
Подплетная Н.Ф. 107
Поліщук А.А. 143, 154
Попов Н. 24
Попова Ю.Н. 90
Приозерский Б. 57
Прохоров Н. 138
Псахис Б.И. 34, 152
Псахис И.Б. 152
Рассадникова С.І. 211
Ребров П. 25, 76, 77, 112, 194, 234, 246
Ростова О. 165

Савельева В. 145
Савин П.Т. 107

Садченко Е.В. 72
Санников В. 148
Сапко О.Ю. 91, 127, 134, 135
Сафранов Т.А. 86, 92, 100, 126, 154, 221
Серга Э.Н. 158, 173
Сергієнко Л.К. 41
Симоненко О. 61, 177, 178, 179, 230, 231, 232
Скляр Л.Б. 204, 206
Скрипник Н.А. 108
Слободенюк Е. 58
Снежная З. 235
Созінова О.К. 157
Соколенко С.І. 207
Сотникова В. 218
Стасіна Я. 59, 78
Стежко И. 17, 18, 19, 26, 27, 79, 113, 162, 195, 196, 236
Степанов В. 46
Стольная В. 139
Стратійчук М. 124
Супранович Н. 47, 189
Суслов О. 62
Сушинский Б. 20, 21

Терновая Ю. 93
Терещенко Л.Н. 120
Терновська О.І. 146

Тишков А. 237

Тучковенко Ю.С. 60, 134, 135

Тюремин П.Н. 28, 81

Тютрина И. 166, 167

Украинский В.В. 125

Улибіна В.О. 42

Уманец И. 104

Уткина Н. 16

Ушаковский В. 56

Федоренко В. 82

Філіппова О. 29, 85, 114, 223, 224, 225

Фомін В.В. 120

Фролова Н.Н. 51

Харичков С.К. 72, 211

Хоміцький В.В. 121, 122

Хумарова Н.И. 202, 209

Чекмаева О. 87

Черкасов А. 150, 151, 153

Черкез Є.А. 48, 225

Чернецкая Н. 43, 101, 105, 190

Чуйко Е.А. 49

Шалимов Н.А. 29, 168, 226

Шамраев Ю.И. 136, 169, 170

Шамша В. 240

Шаніна Т.П. 176

Шмуратко В.І. 48, 227

Шорохов А. 191, 192, 193

Штенгелов Б.С. 44

Шуйский Ю.Д. 45

Щегленко В. 115, 116, 228

Юрченко Н. 219

Якименко І. 31, 32, 88, 128, 229

Зміст

Від укладача.....	3
Шалімов М.О. Від наукового редактора..	5
Одеса : екологічний вимір.....	6
Стан геологічного середовища.....	19
Забруднення ґрунтів. Проблема відходів.....	23
Рекреація і туризм.....	27
Забруднення моря. Стічні води.....	39
Питне водопостачання Одеси.....	51
Стан повітряного середовища.....	57
Екологічна політика. Екологічна економіка.....	66
Екологія і життя міста. Здоров'я людини.....	71
Підсумок.....	81
Показчик абревіатур.....	82
Показчик імен.....	83

ОДЕСА СЬОГОДНІ:

ЕКОЛОГІЯ МІСТА

Бібліографічний покажчик

Випуск п'ятий

Література за 2009-2012 рр.

Упорядник

Катерина Андріївна Максимова

Комп'ютерний набір і верстка

К.А. Максимова

Видання підготував до друку

редакційний відділ

Одеської національної наукової бібліотеки

імені М. Горького

65023 Одеса -23, вул. Пастера, 13

Підписано до друку 31. VII.2014

Формат паперу 60×80 1/16

Друк офсетний

Обл.-вид. арк. 4,2

Тираж 100 прим.

Замовлення №

Ротапринт ОННБ ім. М. Горького

65023 Одеса -23, вул. Пастера, 13
